

A9-0025/2024

1.2.2024

MIETINTÖ

komission vuoden 2023 oikeusvaltiota koskevasta vuosikertomuksesta
(2023/2113(INI))

Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta

Esittelijä: Sophia in 't Veld

Työjärjestyksen 57 artiklan mukaisesti yhteistyöhön osallistuvan valiokunnan valmistelija:

Adrián Vázquez Lázara, oikeudellisten asioiden valiokunta

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS	3
PERUSTELUT	31
LIITE: YHTEISÖT TAI HENKILÖT, JOILTA ESITTELIJÄ ON SAANUT TIETOJA	32
OIKEUDELLISTEN ASIOIDEN VALIOKUNNAN LAUSUNTO	33
TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA	42
LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA	43

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

komission vuoden 2023 oikeusvaltiota koskevasta vuosikertomuksesta (2023/2113(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) ja erityisesti sen 2 artiklan, 3 artiklan 1 kohdan, 3 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan, 4 artiklan 3 kohdan sekä 5, 6, 7, 11, 19 ja 49 artiklan,
- ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen artiklat, jotka liittyvät demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien kunnioittamiseen, suojelemiseen ja edistämiseen unionissa, mukaan lukien sen 70, 258, 259, 260, 263, 265 ja 267 artiklan,
- ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan,
- ottaa huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön,
- ottaa huomioon 5. heinäkuuta 2023 annetun komission tiedonannon ”Oikeusvaltiokertomus 2023 – Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa” (COM(2023)0800),
- ottaa huomioon yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi 16. joulukuuta 2020 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092¹ (ehdollisuusasetus),
- ottaa huomioon Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitustukivälinettä koskevista varainhoitosäännöistä 24. kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1060² (yhteisiä säännöksiä koskeva aset),
- ottaa huomioon kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman perustamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1381/2013 ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 390/2014 kumoamisesta 28. huhtikuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/692³,
- ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen,

---

¹ EUVL L 433 I, 22.12.2020, s. 1.

² EUVL L 231, 30.6.2021, s. 159.

³ EUVL L 156, 5.5.2021, s. 1.

- ottaa huomioon YK:n välineet ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, YK:n yleisen määräaikaisarvioinnin yhteydessä annetut suositukset ja raportit sekä YK:n sopimuselinten oikeuskäytännön ja YK:n ihmisoikeusneuvoston erityismenettelyt,
- ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen, Euroopan sosiaalisen peruskirjan, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean päätökset sekä Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen, ministerikomitean, ihmisoikeusvaltuutetun, Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission, syrjimättömyyttä, monimuotoisuutta ja osallisuutta käsittelevän ohjauskomitean, Venetsian komission ja muiden Euroopan neuvoston elinten yleissopimukset, suositukset, päätöslauselmat, lausunnot ja raportit,
- ottaa huomioon 23. toukokuuta 2007 tehdyn Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin välisen yhteisymmärryspöytäkirjan ja 30. tammikuuta 2023 annetut neuvoston päätelmät EU:n prioriteeteista Euroopan neuvoston kanssa vuosina 2023–2024 tehtävälle yhteistyölle,
- ottaa huomioon 20. joulukuuta 2017 annetun SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisen komission perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi sen toteamisesta, että on olemassa selvä vaara, että Puolan tasavalta loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta (COM(2017)0835),
- ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeusviraston raportit 19. heinäkuuta 2022 Euroopan kansalaisyhteiskuntaan kohdistuvista paineista (”Europe’s civil society: still under pressure”), 8. kesäkuuta 2022 perusoikeuksista vuonna 2022 (”Fundamental Rights Report 2022”), 19. elokuuta 2022 kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien suojelusta EU:ssa (”Protecting civic space in the EU”) ja 3. marraskuuta 2022 antisemitismistä (”Antisemitism – Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2011–2021”) sekä sen muut raportit, tiedot ja välineet, erityisesti perusoikeuksia koskevan Euroopan unionin tietojärjestelmän (EFRIS),
- ottaa huomioon 25. lokakuuta 2016 antamansa päätöslauselman suosituksista komissiolle demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta⁴,
- ottaa huomioon 1. maaliskuuta 2018 antamansa päätöslauselman komission päätöksestä käynnistää SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely Puolan tilanteen johdosta⁵,
- ottaa huomioon 19. huhtikuuta 2018 antamansa päätöslauselman tarpeesta luoda eurooppalaisten arvojen väline perusarvoja Euroopan unionissa paikallisella ja kansallisella tasolla edistävien kansalaisyhteiskunnan järjestöjen tukemiseksi⁶,

---

⁴ EUVL C 215, 19.6.2018, s. 162.

⁵ EUVL C 129, 5.4.2019, s. 13.

⁶ EUVL C 390, 18.11.2019, s. 117.

- ottaa huomioon 12. syyskuuta 2018 antamansa päätöslauselman ehdotuksesta, jolla neuvostoa pyydetään toteamaan SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja⁷,
- ottaa huomioon 13. marraskuuta 2018 antamansa päätöslauselman vähemmistöjä koskevista vähimmäisnormeista EU:ssa⁸,
- ottaa huomioon 14. marraskuuta 2018 antamansa päätöslauselman kattavan EU-mekanismien tarpeesta demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien suojelemiseksi⁹,
- ottaa huomioon 7. lokakuuta 2020 antamansa päätöslauselman demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta¹⁰,
- ottaa huomioon 13. marraskuuta 2020 antamansa päätöslauselman covid-19-toimenpiteiden vaikutuksesta demokratiaan, oikeusvaltioon ja perusoikeuksiin¹¹,
- ottaa huomioon 17. joulukuuta 2020 antamansa päätöslauselman eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta ”Minority SafePack – miljoona allekirjoitusta Euroopan monimuotoisuuden puolesta”¹²,
- ottaa huomioon 10. kesäkuuta 2021 antamansa päätöslauselman oikeusvaltiotilanteesta Euroopan unionissa ja ehdollisuusjärjestelmästä annetun asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 soveltamisesta¹³,
- ottaa huomioon 24. kesäkuuta 2021 antamansa päätöslauselman komission oikeusvaltiokertomuksesta 2020¹⁴,
- ottaa huomioon 8. heinäkuuta 2021 antamansa päätöslauselman suuntaviivojen laatimisesta unionin talousarvion suojaamista koskevan yleisen ehdollisuusjärjestelmän soveltamiseksi¹⁵,
- ottaa huomioon 16. syyskuuta 2021 antamansa päätöslauselman suosituksista komissiolle sukupuolistuneen väkivallan määrittämisestä uudeksi rikollisuuden alaksi, joka mainitaan SEUT-sopimuksen 83 artiklan 1 kohdassa¹⁶,
- ottaa huomioon 11. marraskuuta 2021 antamansa päätöslauselman demokratian, tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden vahvistamisesta EU:ssa: yksityis- ja

---

⁷ EUVL C 433, 23.12.2019, s. 66.

⁸ EUVL C 363, 28.10.2020, s. 13.

⁹ EUVL C 363, 28.10.2020, s. 45.

¹⁰ EUVL C 395, 29.9.2021, s. 2.

¹¹ EUVL C 415, 13.10.2021, s. 36.

¹² EUVL C 445, 29.10.2021, s. 70.

¹³ EUVL C 67, 8.2.2022, s. 86.

¹⁴ EUVL C 81, 18.2.2022, s. 27.

¹⁵ EUVL C 99, 1.3.2022, s. 146.

¹⁶ EUVL C 117, 11.3.2022, s. 88.

rikosoikeudellisten keinojen aiheeton käyttö toimittajien, kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan vaientamiseksi¹⁷,

- ottaa huomioon 15. joulukuuta 2021 antamansa päätöslauselman korruption, sääntöjenvastaisten menojen ja EU:n ja jäsenvaltioiden varojen väärinkäytön välttämiseen hätäapurahastojen ja kriiseihin liittyvien menoalojen tapauksessa tähtäävien ennaltaehkäisevien toimenpiteiden arvioinnista¹⁸,
- ottaa huomioon 8. maaliskuuta 2022 antamansa päätöslauselman kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventumisesta Euroopassa¹⁹,
- ottaa huomioon 10. maaliskuuta 2022 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta ja unionin tuomioistuimen päätöksen seurauksista²⁰,
- ottaa huomioon 19. toukokuuta 2022 antamansa päätöslauselman komission oikeusvaltiokertomuksesta 2021²¹,
- ottaa huomioon 9. kesäkuuta 2022 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta ja mahdollisesta Puolan kansallisen elpymissuunnitelman hyväksymisestä²²,
- ottaa huomioon 15. syyskuuta 2022 antamansa päätöslauselman perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa vuosina 2020 ja 2021²³,
- ottaa huomioon 20. lokakuuta 2022 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta Maltassa viisi vuotta Daphne Caruana Galizian murhan jälkeen²⁴,
- ottaa huomioon 20. lokakuuta 2022 antamansa päätöslauselman hlbtq+-henkilöihin kohdistuvien viharikosten lisääntymisestä kaikkialla Euroopassa hiljattain Slovakiassa tapahtuneen homofobisen murhan valossa²⁵,
- ottaa huomioon 10. marraskuuta 2022 antamansa päätöslauselman rodullisesta oikeudenmukaisuudesta, syrjimättömyydestä ja rasismintorjunnasta EU:ssa²⁶
- ottaa huomioon 24. marraskuuta 2022 antamansa päätöslauselman arviosta siitä, noudattaako Unkari ehdollisuusasetuksen oikeusvaltioperiaatetta koskevia ehtoja, ja Unkarin elpymis- ja palautumissuunnitelman tilanteesta²⁷,

---

¹⁷ EUVL C 205, 20.5.2022, s. 2.

¹⁸ EUVL C 251, 30.6.2022, s. 48.

¹⁹ EUVL C 347, 9.9.2022, s. 2.

²⁰ EUVL C 347, 9.9.2022, s. 168.

²¹ EUVL C 479, 16.12.2022, s. 18.

²² EUVL C 493, 27.12.2022, s. 108.

²³ EUVL C 125, 5.4.2023, s. 80.

²⁴ EUVL C 149, 28.4.2023, s. 15.

²⁵ EUVL C 149, 28.4.2023, s. 22.

²⁶ EUVL C 161, 5.5.2023, s. 10.

²⁷ EUVL C 167, 11.5.2023, s. 74.

- ottaa huomioon 30. maaliskuuta 2023 antamansa päätöslauselman oikeusvaltiokertomuksesta 2022 – Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa²⁸,
- ottaa huomioon 1. kesäkuuta 2023 antamansa päätöslauselman oikeusvaltiorikkomuksista ja perusoikeusloukkauksista Unkarissa ja jäädytetyistä EU:n varoista²⁹,
- ottaa huomioon 15. kesäkuuta 2023 antamansa suosituksen neuvostolle ja komissiolle epäilyjä unionin oikeuden rikkomisesta ja unionin oikeutta sovellettaessa tapahtuneesta hallinnollisesta epäkohdasta Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käytön yhteydessä koskevan tutkinnan johdosta³⁰ ja Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käyttöä selvittävän tutkintavaliokunnan 22. toukokuuta 2023 antaman mietinnön,
- ottaa huomioon 11. heinäkuuta 2023 antamansa päätöslauselman Puolan vaalilainsäädännöstä, tutkintakomiteasta ja oikeusvaltiotilanteesta³¹,
- ottaa huomioon 19. lokakuuta 2023 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta Maltassa kuusi vuotta Daphne Caruana Galizian murhan jälkeen ja toimittajien suojelun tarpeesta³²,
- ottaa huomioon 18. tammikuuta 2024 antamansa päätöslauselman perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa – vuosikertomus 2022 ja 2023³³,
- ottaa huomioon Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselman 2262 (2019) kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien edistämisestä,
- ottaa huomioon Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston, vähemmistövaltuutetun, mediavaltuutetun ja muiden elinten suositukset ja raportit, EU:n ja Etyjin välisen demokratiakehitykseen, institutionaalisten rakenteiden kehittämiseen ja ihmisoikeuksiin liittyvän yhteistyön sekä viharikoksia koskevan Etyjin vuosikertomuksen, jossa osallistuvat valtiot ovat sitoutuneet antamaan lainsäädäntöä, jossa säädetään viharikoksen vakavuuden huomioon ottavista seuraamuksista, sekä puuttumaan aliraportointiin ja ottamaan käyttöön tai kehittämään edelleen toimenpiteitä, joilla parannetaan lainvalvonnan, syyttäjälaitoksen ja oikeuslaitosten virkamiesten valmiuksia ehkäistä ja tutkia viharikoksia sekä nostaa niistä syytteitä,
- ottaa huomioon PEGA-tutkintavaliokunnan mietinnön sekä päätöslauselman ja suositukset³⁴,

²⁸ EUVL C 341, 27.9.2023, s. 2.

²⁹ EUVL C, C/2023/1223, 21.12.2023.

³⁰ EUVL C, C/2024/494, 23.01.2024.

³¹ Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2023)0268.

³² Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2023)0374.

³³ Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2024)0050.

³⁴ Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2023)0244.

- ottaa huomioon demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia käsittelevän seurantaryhmänsä (DRFMG) palauteraportit, matkaraportit, kirjalliset kysymykset ja vastaukset³⁵,
  - ottaa huomioon työjärjestyksen 54 artiklan,
  - ottaa huomioon oikeudellisten asioiden valiokunnan lausunnon,
  - ottaa huomioon kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan mietinnön (A9-0025/2024),
- A. ottaa huomioon, että unioni perustuu SEU-sopimuksen 2 artiklassa vahvistettuihin yhteisiin arvoihin, joita ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina, ja toteaa, että nämä ovat EU:n jäsenvaltioille yhteisiä arvoja, joita ehdokasmaiden on noudatettava osana Kööpenhaminan kriteereitä voidakseen liittyä unioniin ja joita ei voida hylätä tai tulkita uudelleen liittymisen jälkeen; ottaa huomioon, että demokratia, oikeusvaltioperiaate ja perusoikeudet ovat toisiaan vahvistavia arvoja, ja katsoo, että niiden heikentäminen voi muodostaa järjestelmätason uhkan unionille ja sen kansalaisten oikeuksille ja vapauksille; toteaa, että oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen sitoo koko unionia ja sen jäsenvaltioita kaikilla hallinnon tasoilla, myös alue- ja paikallistason hallinnossa;
- B. ottaa huomioon, että Euroopan tulevaisuutta käsittelevässä konferenssissa ilmaistiin selkeästi toive, että EU pitäisi järjestelmällisesti yllä oikeusvaltioperiaatetta kaikissa jäsenvaltioissa, jotta voidaan suojella kansalaisten perusoikeuksia ja säilyttää EU:n uskottavuus sen edistäessä arvojaan EU:ssa ja sen ulkopuolella;
- C. toteaa, että SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa vahvistettu vilpittömän yhteistyön periaate velvoittaa unionin ja jäsenvaltiot kunnioittamaan ja avustamaan toisiaan perussopimuksista johtuvia tehtäviä täyttäessään, ja se velvoittaa jäsenvaltiot toteuttamaan kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, joilla voidaan varmistaa perussopimuksista tai unionin toimielinten säädöksistä johtuvien velvoitteiden täyttäminen;
- D. toteaa, että nykyisiä mekanismeja on vahvistettava ja yhdenmukaistettava ja on kehitettävä yhteinen kattava EU:n mekanismi, jolla suojellaan tehokkaasti demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia ja varmistetaan, että SEU-sopimuksen 2 artiklassa vahvistettuja arvoja kunnioitetaan kaikkialla unionissa ja edistetään ehdokasmaissa, jotta jäsenvaltioita estetään laatimasta kansallista lainsäädäntöä, joka on ristiriidassa SEU-sopimuksen 2 artiklan mukaisten arvojen suojelun kanssa;
- E. ottaa huomioon, että parlamentti on useaan otteeseen käsitellyt päätöslauselmissaan Bulgarian, Unkarin, Maltaan, Puolan, Romanian, Slovenian ja Slovakian oikeusvaltiotilannetta; toteaa, että parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia käsittelevä seurantaryhmä (DRFMG) on myös tarkkaillut eräitä kysymyksiä Belgiassa,

---

³⁵ Tietoa DRFMG:n kaikista seurantatoimista: <https://www.europarl.europa.eu/committees/fi/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662>

Bulgariassa, Tšekin tasavallassa, Ranskassa, Kreikassa, Maltassa, Puolassa, Slovakiassa, Sloveniassa ja Espanjassa;

- F. ottaa huomioon, että komissio on ehdottanut oikeusvaltiota käsittelevän toimielinten välisen yhteysryhmän perustamista; ottaa huomioon, että parlamentti on huomionnut tämän ehdotuksen ja esittänyt komissiolle ja neuvostolle demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia koskevan toimielinten välisen pilottihankkeen perustamista; ottaa huomioon, että neuvoston puheenjohtajavaltio vastasi tähän toteamalla, että se saattaa harkita tätä oikeusvaltiovuoropuhelunsa arvioinnin jälkeen, ja että komissio toisti olevansa valmis keskustelemaan epävirallisesta oikeusvaltiota käsittelevästä yhteysryhmästä;
- G. ottaa huomioon, että joidenkin jäsenvaltioiden hallitukset eivät valitettavasti ole osallistuneet keskusteluun DRFMG:ssä eivätkä ole vastanneet sen kirjallisiin kysymyksiin tai tavanneet sen jäseniä, kun nämä ovat olleet virkamatkalla jäsenvaltioissa; ottaa huomioon, että jotkin jäsenvaltiot ovat kuitenkin olleet käytettävissä DRFMG:n kokouksia, kysymyksiä ja virkamatkoja varten osana yhteistä vastuutaan EU:n arvojen turvaamisesta;

Oikeus- ja syyttäjälaitokset

1. toistaa, että oikeuslaitoksen riippumattomuus on oikeusvaltioperiaatteen selkäranka, sillä se on tehokkaiden oikeussuojakeinojen edellytys lakien, oikeuksien, vapauksien ja demokratian periaatteiden tullessa evätyiksi tai loukatuiksi; korostaa, että riippumaton ja tehokas oikeuslaitos on välttämätön paitsi oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian ylläpitämisen kannalta jäsenvaltioissa ja unionissa myös avainasemassa unionin oikeuden täytäntöönpanon kannalta, koska komissio luottaa unionin oikeuden täytäntöönpanossa kansallisiin oikeusviranomaisiin; korostaa keskinäisen luottamuksen merkitystä mutta painottaa samalla, että komissio ei voi jättää huomiotta joidenkin jäsenvaltioiden kansallisten oikeusviranomaisten puutteita tai olettaa, että ne kaikki pystyvät tarjoamaan tehokkaita oikeussuojakeinoja; panee huolestuneena merkille, että osa oikeusjärjestelmistä saattaa teoriassa näyttää vankoilta ja tyydyttäviltä mutta kaikissa tapauksissa ne eivät ole immuuneja sääntelyvallankaappauksille, poliittiselle puuttumiselle tai nepotismille; on tietoinen siitä, että tätä on vaikea havaita vain muodollisia rakenteita arvioimalla; kehottaa siksi komissiota lisäämään laadullista analyysia, johon sisällytetään asiayhteyteen liittyviä tekijöitä erityisesti pitkän aikavälin täytäntöönpanosta;
2. panee merkille, että komissio on havainnut jäsenvaltioiden oikeuslaitosten riippumattomuudessa ja oikeudellisissa takeissa suuria eroja; panee merkille, että kertomuksessa mainitaan tuomarineuvostoihin liittyviä myönteisiä aloitteita ja kehityskulkuja erityisesti Luxemburgissa, Alankomaissa, Portugalissa, Italiassa, Ruotsissa, Suomessa ja Unkarissa³⁶; toteaa, että komissio on havainnut Puolassa, Slovakiassa, Bulgariassa, Espanjassa ja Kyproksessa tuomarineuvostoihin liittyviä huolenaiheita, joihin on vielä puututtava; panee huolestuneena merkille, että kurinpitomenettelyjä voidaan käyttää oikeuslaitoksen riippumattomuuden heikentämiseen, kuten Puolassa ja Bulgariassa on tapahtunut; toteaa, että komissio on

---

³⁶ Unkarin Helsinki-komitea, Fundamental deficiencies of the Hungarian judicial reform, 31. lokakuuta 2023.

vihdoin päättänyt nostaa Puolaa vastaan kanteen unionin tuomioistuimessa, koska maan perustuslakituomioistuin on rikkonut unionin oikeutta;

3. toteaa, että komission mukaan joissakin jäsenvaltioissa, kuten Suomessa, Itävallassa, Sloveniassa, Kyproksessa, Ruotsissa ja Unkarissa, on toteutettu aloitteita tai ilmoitettu aloitteista tuomarien nimitysprosessien ja korkeimman oikeuden toiminnan parantamiseksi, mutta Maltassa, Kreikassa, Liettuaassa, Latviassa ja Irlannissa on edelleen ylempien oikeusasteiden tuomareiden nimittämiseen liittyviä haasteita; korostaa, että komissio katsoo, että Puolassa on edelleen vakavia huolenaiheita, jotka liittyvät aiemmin nimitettyihin korkeimman oikeuden tuomareihin, sen ensimmäinen presidentti mukaan luettuna, ja siihen, että unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua tuomarien nimittämisestä ylimääräistä valvontaa käsittelevään jaostoon ei ole edelleenkään pantu täytäntöön; toteaa, että komission mukaan Slovakiassa herättää edelleen huolta käyttöön otettu lainsäädännön väärinkäyttöä koskeva laki, jota sovelletaan tuomareiden oikeudellisiin päätöksiin, sillä lailla on kielteinen psykologinen vaikutus tuomareihin, minkä lisäksi se aiheuttaa rasisetta tutkintaviranomaisille; painottaa, että Unkarissa on edelleen oikeuslaitoksen riippumattomuuteen liittyviä vakavia huolenaiheita vastoin komission neljää keskeisintä oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevaa välitavoitetta ja että niitä ovat muun muassa ennakkoratkaisupyyntöjen jatkuvat esteet, asioiden jakamiseen liittyvät ongelmat korkeimmassa oikeudessa (Kúria) ja puutteellinen järjestelmä Kúrian presidentin nimittämiseksi;
4. korostaa, että oikeuslaitokselle olisi annettava riittävät keinot olla aidosti saatavilla ja tarjota kansalaisille tehokkaita oikeussuojakeinoja; toteaa komission katsovan, että resurssien lisääminen oikeuslaitokselle ja muut Maltan, Kyproksen ja Kreikan toteuttamat toimenpiteet eivät vielä ole johtaneet menettelyjen keston lyhentymiseen ja tapausten ruuhkautuminen on edelleen vakava haaste; panee merkille, että Kroatiassa, Italiassa ja Portugalissa on toteutettu joitakin oikeansuuntaisia toimia mutta uudistusten vaikuttavuutta ei vielä voida arvioida; toteaa, että komissio on kehottanut Saksaa varmistamaan oikeuslaitokselle riittävät resurssit, myös tuomareille maksettavan korvauksen osalta, ottaen huomioon oikeuslaitoksen resursseja ja korvauksia koskevat eurooppalaiset standardit; kehottaa Saksaa jatkamaan niin kutsutun oikeusvaltiopersoonan täytäntöönpanoa ja tarjoamaan oikeuslaitokselle riittävät resurssit lisäämällä tuomareiden määrää liittovaltion oikeuslaitoksen vahvistamiseksi; toteaa, että komission mukaan muun muassa Maltassa ja Espanjassa on edistytty jonkin verran oikeusvaltiokertomuksessa 2022 annetun, oikeuslaitoksen tehokkuutta koskevan suosituksen täytäntöönpanossa;
5. pitää myönteisenä oikeusalan ohjelman kautta myönnettävää rahoitusta, jolla tuetaan oikeudellista yhteistyötä siviili- ja rikosoikeudellisissa asioissa ja edistetään unionin oikeuden kehittämistä edelleen;
6. katsoo, että kansalaisten tehokkaan oikeussuojan saatavuuden takaamiseksi jäsenvaltioiden olisi tehtävä enemmän maksuttoman tai kohtuuhintaisen oikeusavun tarjoamiseksi etenkin niille, jotka eivät kykene itse maksamaan tällaisesta avusta, ja helpotettava entisestään asianajajan saatavuutta; toteaa, että komission mukaan Espanjassa, Ranskassa, Suomessa, Bulgariassa, Maltassa ja Liettuaassa pyritään parhaillaan puuttumaan oikeussuojan ja oikeusavun saatavuuteen liittyviin huoliin ja

että huolenaiheita esiintyy edelleen Irlannissa, Tanskassa, Luxemburgissa ja Unkarissa; toteaa myös, että komissio on havainnut, että useissa jäsenvaltioissa, kuten Espanjassa, Ranskassa, Suomessa, Bulgariassa ja Maltassa, on käynnissä toimia, joilla varmistetaan oikeus käyttää asianajajaa, ja että toisissa jäsenvaltioissa, kuten Liettuassa, Irlannissa, Tanskassa, Luxemburgissa ja Unkarissa, parannuksia ei ole vielä tehty; kehottaa komissiota tässä yhteydessä sisällyttämään seuraavaan oikeusvaltiokertomukseen arvion siviili- ja rikosasioissa annettavaa oikeusapua koskevan EU:n säännösten soveltamisesta ja toteaa, että tähän kuuluu esimerkiksi oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset 27. tammikuuta 2003 annettu neuvoston direktiivi 2002/8/EY³⁷, sillä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että sen tulkintaan liittyy edelleen epäselvyyksiä;

7. korostaa tuomarineuvostojen tärkeää roolia oikeuslaitoksen riippumattomuuden turvaamisessa; pitää tarpeellisenä arvioida uudistuksia, joiden hyväksymisprosessit ovat parhaillaan käynnissä eri jäsenvaltioissa, ja kannustaa mukauttamaan näiden elinten kokoonpanon ja toiminnan komission ja Euroopan neuvoston vahvistamiin ja unionin tuomioistuimen hyväksymiin normeihin;
8. huomauttaa, että syyttäjälaitos on keskeinen tekijä oikeuslaitoksen valmiuksissa torjua rikollisuutta ja korruptiota; korostaa, että on tärkeää taata syyttäjälaitoksen riippumattomuus ja vastuuvellisuus; korostaa, että on tarpeen ottaa käyttöön suoja-toimia, jotta voidaan auttaa säilyttämään syyttäjälaitoksen riippumattomuus ja vastuuvellisuus ja varmistamaan, ettei siihen kohdistu epäasianmukaista poliittista painostusta, etenkin hallituksen taholta;
9. kehottaa jäsenvaltioita hyväksymään tuomareita koskevat käytäntösäännöt noudattaen lahjonnan vastaisen valtioiden ryhmän (GRECO) suosituksia ja ottaen huomioon tällaiset käytäntösäännöt, joita sovelletaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa ja unionin tuomioistuimessa, luomaan riippumattomia mekanismeja, joilla tutkitaan käytäntösääntöjen ja muiden lakien väitettyjä rikkomuksia, parantamaan julkistamista ja avoimuutta eturistiriitatilanteiden ja oikeuslaitoksen vastaanottamien lahjojen osalta, puuttumaan pyörövi-ilmion ongelmaan ja edellyttämään, että tuomarit selittävät jääviyspäätöksensä julkisesti;
10. ilmaisee huolensa huomattavista henkilöstövaihdoksista ja ilmoitetuista merkittävistä rakenne- ja organisaatiomuutoksista Slovakian poliisissa ja muissa riippumattomissa demokraattisissa instituutioissa, mukaan lukien vakavia rikoksia ja korkean tason korruptiotapauksia käsittelevien tutkijoiden osalta Slovakian kansallisessa rikostutkintavirastossa (NAKA), mikä herättää epäilyksiä tällaisten muutosten taustalla olevista syistä; ilmaisee syvän huolensa Slovakian hallituksen perusteettomasti käyttämästä nopeutetusta lainsäädäntöprosessista, erityisesti rikoslakiin ehdotettujen muutosten ja erityissyyttäjänviraston lakkauttamisen osalta, sillä se uhkaa oikeusprosessien luotettavuutta, heikentää petosten torjuntaa EU:ssa ja vaarantaa EU:n taloudellisten etujen suojaamisen ja luonnonsuojelun Slovakiassa; kehottaa Slovakian hallitusta harkitsemaan uudelleen näitä muutoksia ottaen huomioon niiden mahdolliset vaikutukset oikeusvaltioperiaatteeseen, unionin taloudellisiin etuihin ja EU:n

---

³⁷ EYVL L 26, 31.1.2003, s. 41.

korruptiontorjuntakehykseen; muistuttaa, että useisiin peräkkäisiin oikeusvaltiokertomuksiin sisältyvien komission suositusten mukaisesti kaikkiin rikosoikeudellisiin uudistuksiin on sisällyttävä riittävät ja asianmukaiset suoja-toimet, joilla varmistetaan uusien ja vireillä olevien rikosasioiden käsittelyn jatkuminen ja tehokkuus, erityisesti korkean tason korruption osalta, ja taataan oikeuslaitoksen ja syyttäjälaitoksen riippumattomuus; ilmaisee huolensa siitä, että erityissyyttäjän käsittelemien asioiden jakaminen voi johtaa huomattaviin viivästyksiin ja joidenkin tapausten käsittely saattaa kuivua kokoon rikosten vanhentumisen vuoksi;

11. panee merkille Espanjan hallituksen toimet, jotka liittyvät siihen, että se aloitti tehtävässään äskettäin ja joihin kuuluu muun muassa armahduslain antaminen tulevaisuudessa; panee merkille eri sidosryhmien, kuten tuomariyhdistysten, syyttäjien, asianajajien, tutkijoiden, kansalaisyhteiskunnan ja suuren yleisön, vastauksena tähän kehitykseen esittämät kysymykset, lausunnot ja huolenaiheet; toteaa, että myös komissio on kirjoittanut Espanjan hallitukselle ja pyytänyt selityksiä; korostaa tämän edellyttävän riippumatonta arviointia; kehottaa tässä yhteydessä Espanjan hallitusta antamaan unionin toimielimille täyden avoimuuden tästä armahduslaista ja panee merkille, että Espanjan senaatti on pyytänyt Venetsian komissiolta lausuntoa siitä, onko laki perustuslain ja unionin sääntöjen ja normien mukainen; pitää valitettavana myös tuomarineuvostossa pitkään jatkunutta lukkiutunutta tilannetta, josta komissio antoi oikeusvaltiokertomuksessaan erityisiä suosituksia Espanjan viranomaisille;

Korruptio

12. toistaa, että korruptio on vakava uhka oikeusvaltioperiaatteelle ja heikentää pahasti luottamusta demokratiaan ja yhdenvertaisuutta lain edessä; kehottaa jäsenvaltioita ja komissiota lisäämään ponnistelujaan korruption kitkemiseksi;
13. korostaa, että vuonna 2022 tehdyn korruptiota koskevan eurobarometritutkimuksen mukaan korruptio on EU:n kansalaisille ja yrityksille edelleen vakava huolenaihe ja että suuri osa eurooppalaisista uskoo, että korruptio on heidän kotimaassaan laajalle levinnyt ilmiö (68 prosenttia) ja että korruptio on lisääntynyt (41 prosenttia); panee tyytyväisenä merkille, että kaikilla jäsenvaltioilla on nyt käytössään korruptiontorjuntastrategiat, joita arvioidaan ja tarkistetaan säännöllisesti; palauttaa mieliin, että korruptoituneiden käytäntöjen poistamiseksi tarvitaan vankan oikeudellisen kehyksen lisäksi tehokasta täytäntöönpanoa ja että tällaisten käytäntöjen ehkäiseminen edellyttää myös läpinäkyviä ja vastuullisia hallinto- ja integriteettikehyksiä;
14. pitää valitettavana, että vaikka kaikilla jäsenvaltioilla on käytössään korruptiontorjuntastrategiat, käsitykset korruption esiintymisestä vaihtelevat EU:ssa suuresti: Tanska, Suomi, Ruotsi ja Alankomaat lukeutuvat vähiten korruptoituneisiin, kun taas Bulgariassa, Maltassa, Unkarissa, Kreikassa ja Sloveniassa korruption laajuus mielletään huolestuttavaksi²⁹; panee huolestuneena merkille myös sen, että komission mukaan joissakin jäsenvaltioissa, kuten Bulgariassa, Maltassa, Unkarissa, Kreikassa ja Sloveniassa, ei ole vielä saatu selkeitä tuloksia sellaisten korkean tason korruptiotapausten tutkinnassa ja niitä koskevissa syytetoimissa, joista annetuilla lopullisilla tuomioilla on pelotevaikutus; panee merkille, että GRECO julkaisi äskettäin Kyprosta koskevan raportin, jossa korostetaan korruption vastaisen lainsäädännön

tosiasiallisen vaikuttavuuden puutetta ja tuodaan esiin erityisiä lainvalvontaan liittyviä riskejä³⁸;

15. korostaa, että jäsenvaltioiden hallitusten ja EU:n virkamiesten, poliitikkojen, vaaleilla valittujen edustajien ja johtajien olisi näytettävä esimerkkiä pidättäytymällä kaikenlaisista korruptoituneista käytännöistä ja että korruptiotutkimuksiin ei saisi kohdistua hallituksen harjoittamaa tai poliittista sekaantumista; kehottaa DFRMG:tä toteuttamaan jatkotoimia oikeusvaltioperiaatetta koskevien parlamentin päätöslauselmien perusteella, jotta voidaan auttaa torjumaan korruption rankaisemattomuutta; huomauttaa, että korruptiossa voi olla osallisina myös EU:n virkamiehiä, poliitikkoja, vaaleilla valittuja edustajia ja johtajia, kuten Qatargate-tapaus osoitti; toistaa siksi vaatimuksensa, että vuosikertomuksen olisi katettava myös EU:n toimielimet; kehottaa jälleen komissiota saattamaan mahdollisimman pian päätökseen neuvottelut EU:n täysjäsenyydestä GRECOssa;
16. korostaa, että kansalaisten ja yritysten olisi voitava turvallisesti ilmoittaa korruptiotapauksista, etenkin väärinkäytösten paljastamisen avulla; toteaa, että komission mukaan väärinkäytösten paljastamiselle on edelleen merkittäviä esteitä kaikkialla EU:ssa mutta jotkin jäsenvaltiot, kuten Slovakia, Kypros, Tanska ja Malta, ovat toteuttaneet toimia tilanteen parantamiseksi; kehottaa Slovakian hallitusta noudattamaan väärinkäytösten paljastajia koskevan EU:n direktiivin³⁹ sitovia periaatteita ja harkitsemaan uudelleen ehdotettuja muutoksia väärinkäytösten paljastajien suojeluun Slovakiassa; on erityisen huolissaan siitä, että väärinkäytösten paljastajien suojelu evätään taannehtivasti, mikä johtaa oikeusvarmuuden puutteeseen; panee merkille, että väärinkäytösten paljastajien suojeluvirasto on ilmoittanut näistä ongelmista komissiolle;
17. tuomitsee sen, että Malta jatkaa sijoittajien kansalaisuusjärjestelyjä etenkin siksi, että moni muu jäsenvaltio on toteuttanut toimia varmistaakseen sijoittajien kansalaisuusjärjestelyjen lakkauttamisen, ja toteaa, että niistä aiheutuu suuria korruption ja muiden rikosten riskejä; panee merkille komission nostaman, unionin tuomioistuimessa vireillä olevan kanteen Maltaa vastaan sen sijoittajien kansalaisuusjärjestelyn vuoksi ja vahvistaa kantansa, jonka mukaan komission olisi käytettävä oikeuttaan ehdottaa lainsäädäntöä ja pantava alulle kaikkien sijoittajien kansallisuusjärjestelyiden kieltäminen EU:n lainsäädännössä;
18. panee merkille Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) tärkeän roolin oikeusvaltioperiaatteen turvaamisessa ja korruption torjunnassa unionissa ja kannustaa komissiota seuraamaan myöhemmissä kertomuksissa tiiviisti jäsenvaltioiden ja EPPO:n välisen yhteistyön tasoa; kehottaa jäsenvaltioita, jotka eivät ole vielä liittyneet EPPOon, tekemään niin; katsoo, että EPPO:n jäsenyyden olisi oltava EU:n rahoituksen saamisen ennakoedellytys; toistaa kehotuksensa laajentaa EPPO:n toimeksiantoa;
19. katsoo, että unionin elinten, kuten Europolin, Eurojustin, Euroopan tilintarkastustuomioistuimen, EPPO:n ja Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) olisi

---

³⁸ GRECO, Viides arviointikierron, preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies – Arviointiraportti – Kypros, 2. lokakuuta 2023.

³⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1937, annettu 23. lokakuuta 2019, unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta, EUVL L 305, 26.11.2019, s. 17.

parannettava yhteistyötään sekä EU:n jäsenvaltioissa että toimielimissä esiintyvän korruption ehkäisemiseksi; kehottaa tässä yhteydessä myös perustamaan tehokkaan EU:n eettisen elimen;

20. toteaa, että korruptiossa voi olla osallisina kansallisia viranomaisia kuten oikeus- ja poliisiviranomaisia, eli nimenomaan niitä viranomaisia, joiden pitäisi torjua sitä; on tässä yhteydessä yhä huolestunut siitä, että edistymisen Daphne Caruana Galizian murhaa koskevan riippumattoman julkisen tutkinnan yhteydessä havaitun rankaisemattomuuden kulttuurin poistamisessa Maltan korkeimmalla tasolla on ollut hidasta ja vähäistä; katsoo, että EU:n elimillä kuten Europolilla on merkittävä rooli korruption tutkinnassa ja todisteiden hankkimisessa mutta tätä haittaa vaatimus kansallisesta hyväksynnästä Europolin osallistumiselle; kehottaa vahvistamaan Europolin toimeksiantoa, jotta se voi tutkia edellä kuvattua kaltaisia korruptiotapauksia; pitää tärkeänä, että Europolin valvonta turvataan EU:n tasolla, että EU:n riippumattomia vastuuvollisuusmekanismeja, elimiä ja virastoja vahvistetaan ja Europolin toiminnan demokraattista valvontaa parannetaan, myös yhteisparlamentaarisen valvontaryhmän avulla, siten, että siihen kuuluu viraston kaikkien toimien ja sen toimeksiannon noudattamisen järjestelmällinen arviointi sekä velvollisuus toteuttaa jatkotoimia parlamentin virastolle antamien suositusten perusteella;
21. suhtautuu myönteisesti komission esittämiin korruption torjuntaa koskeviin ehdotuksiin, joilla vastataan parlamentin kehotuksiin tehostaa korruption torjuntaa; panee merkille, että komissio aikoo valtavirtaistaa korruption ehkäisemisen EU:n politiikkojen ja ohjelmien laatimisessa ja tukea aktiivisesti jäsenvaltioiden pyrkimyksiä panna täytäntöön vahvaa korruptionvastaista politiikkaa ja lainsäädäntöä; on tyytyväinen halukkuuteen puuttua korruption rajat ylittävään ulottuvuuteen kriminalisoimalla korruptiorikokset ja yhdenmukaistamalla seuraamukset koko EU:ssa;
22. korostaa, että korruptio ja rahanpesu liittyvät olennaisesti toisiinsa ja että rahanpesu on yksi järjestäytyneen rikollisuuden laittoman toiminnan tärkeimmistä mahdollistajista ja siten oikeusvaltioperiaatteeseen kohdistuva hyökkäys, jossa rikolliset siirtävät rikoksensa tuottaman hyödyn lailliseen talouteen; on tietoinen siitä, että EU:n talousarvioon kohdistuvat petokset voivat myös johtaa rahanpesuun; toteaa jälleen olevansa vakuuttunut siitä, että ainoastaan vahvistamalla EU:n petostentorjuntajärjestelmää ja lisäämällä avoimuutta unionin toimielimissä EU:n taloudellisten etujen suojaamista voidaan jatkaa vaikuttavasti ja tehokkaasti ja tehostaa ylittäen kansallisten järjestelmien luontaiset rajat, sillä kansalliset järjestelmät eivät riitä torjumaan unionin taloudellisia etuja vastaan kohdistuvia hyökkäyksiä, joista on tullut enenevässä määrin ylikansallisia;

Riippumattomat viranomaiset

23. korostaa, että keskinäinen valvonta voi toimia vain, kun perustuslakituomioistuimet, oikeusasiamiehet, kansalliset ihmisoikeusinstituutiot, tilintarkastusyhteisöt, tasa-arvoelimet ja kaikki muut riippumattomat viranomaiset ovat toimintakykyisiä ja niiden toimivalta on riittävän laaja, ne ovat riippumattomia, lahjomattomia ja niillä on asianmukainen rahoitus;

24. panee merkille, että komission mukaan oikeusasiamiesten, kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden, tasa-arvoelinten ja muiden riippumattomien viranomaisten tilanne vaihtelee suuresti jäsenvaltioiden välillä: Kyproksessa, Slovakiassa, Luxemburgissa, Portugalissa, Sloveniassa ja Puolassa tapahtuu jonkin verran kehitystä oikeaan suuntaan, Liettualla, Unkarilla ja Kroatialla on edelleen haasteita, Italiaan, Tšekkiin, Maltaan ja Romaniaan ei ole edelleenkään perustettu kansallista ihmisoikeusinstituutiota YK:n Pariisin periaatteiden mukaisesti, Bulgariassa, Espanjassa ja Itävallassa on erilaisten riippumattomien viranomaisten nimityksiin liittyviä viiveitä, ja Puola vaarantaa ylimmän tarkastuselimen tehokkaan toiminnan; panee erittäin huolestuneena merkille Kreikan viimeaikaisen kehityksen, kun riippumattomiin viranomaisiin, kuten Kreikan viestintäturvallisuudesta ja yksityisyydestä vastaavaan viranomaiseen (ADAE) ja Kreikan tietosuojaviranomaiseen, kohdistuu kasvavaa painetta niiden vakoiluohjelmien laittoman käytön torjumiseksi tekemän työn vuoksi ja Kreikan parlamentti vaihtoi äskettäin kiireellisesti ADAEn hallituksen jäsenet ilmeisesti siksi, että ADAEn odotettiin tekevän päätöksen sakkojen määräämisestä Kreikan tiedusteluvirastolle;

Tiedotusvälineiden moniarvoisuus ja vapaus

25. korostaa, että demokraattinen toiminta ja oikeusvaltioperiaate ovat riippuvaisia tiedotusvälineiden moniarvoisuudesta ja vapaudesta;
26. katsoo, että tiedotusvälineiden omistussuhteiden läpinäkyvyys on perustavanlaatuinen vähimmäisedellytys tiedotusvälineiden moniarvoisuuden säilyttämiselle; panee merkille, että komission mukaan Kreikassa, Luxemburgissa ja Ruotsissa on annettu vuoden 2022 oikeusvaltiokertomuksen jälkeen uutta lainsäädäntöä, jolla lisätään tiedotusvälineiden omistussuhteiden läpinäkyvyyttä tai parannetaan niiden omistustietojen saatavuutta, ja Kyproksessa parannettu tällaista lainsäädäntöä; panee merkille, että Bulgariassa, Tšekissä ja Ranskassa kyseinen muutos on edelleen kesken; kannustaa EU:n toimielimiä viimein hyväksymään ja panemaan täytäntöön tehokkaan ja kunnianhimoisen medianvapaussäädöksen, jolla varmistetaan, että tiedotusvälineiden omistussuhteita koskevan lainsäädännön avoimuus yhdenmukaistetaan EU:n tasolla;
27. panee merkille, että komission mukaan esimerkiksi Unkarissa, Sloveniassa ja Puolassa tiedotusvälineiden sääntelyviranomaisia ei suojata epäasianmukaiselta poliittiselta vaikuttamiselta riittävillä suojoimilla ja että etenkin Kreikassa ja Romaniassa viranomaisilla ei ole riittävästi resursseja; kehottaa komissiota toteuttamaan kaikki tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin⁴⁰ 30 artiklan tehokas täytäntöönpano, ja toteaa, että siinä säädetään kansallisten sääntelyviranomaisten riippumattomuutta koskevien suojoimien vaatimuksesta;
28. korostaa julkisen palvelun tiedotusvälineiden toimituksellisen riippumattomuuden tärkeyttä ja jäsenvaltioiden velvollisuutta kunnioittaa sitä; korostaa tarvetta ottaa käyttöön suojoimia sisäistä ja ulkopuolista puuttumista vastaan; katsoo, että julkisen palvelun tiedotusvälineitä olisi suojattava poliittisilta paineilta, myös perusteettomilta

---

⁴⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/13/EU, annettu 10. maaliskuuta 2010, audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi), EUVL L 95, 15.4.2010, s. 1.

irtisanomisilta, ja että olisi otettava käyttöön suojatoimia, jotta varmistetaan, että toimituksellisia päätöksiä voidaan tehdä vapaasti; toteaa, että komission mukaan Luxemburg, Slovenia, Saksa, Viro, Slovakia ja Tšekki ovat tehneet aloitteita, joilla vahvistetaan oikeudellisia takeita tai talousarviovaroja kansallisten julkisen palvelun yleisradioyhtiöiden riippumattomuuden parantamiseksi, että myös Kyproksessa, Irlannissa ja Ruotsissa keskustellaan uudistuksista ja että Romaniassa, Maltassa, Puolassa ja Unkarissa ei ole toteutettu asiaa koskevia toimenpiteitä; panee merkille, että viimeisimmän tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantavälineen mukaan toimitukselliseen vapauteen ja poliittiseen riippumattomuuteen kohdistuu Maltassa korkea riski ja että tiedotusvälineiden moniarvoisuuteen Maltassa kohdistuva kokonaisriski arvioitiin siinä nyt korkeaksi, kun se oli aiemmin arvioitu kohtalaiseksi;

29. panee huolestuneena merkille Slovakian yleisradioyhtiön (RTVS) suunnitellun rakenneuudistuksen; pitää tiedotusvälineiden vapauden ja riippumattomuuden säilyttämistä tärkeänä, sillä se on demokraattisen yhteiskunnan kulmakivi; pitää valitettavana Slovakian pääministerin ja useiden hallituksen virkamiesten päätöstä keskeyttää tiedottaminen keskeisille tiedotusvälineille ja katsoo tämän olevan merkittävä este yleisön oikeudelle saada asiaankuuluvia tietoja hallitukselta; korostaa, että tällaiset toimet rajoittavat tiedotusvälineiden vapautta ja avoimuutta ja edistävät manipuloivan disinformaation leviämistä julkisessa tilassa;
30. kehottaa neuvostoa ja komissiota osoittamaan riittävästi rahoitusta riippumattomalle ja Euroopan laajuiselle laatujournalismille kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla;

Toimittajien suojelu

31. muistuttaa, että riippumaton journalismi on demokraattisen oikeusvaltion olennainen tekijä osana välttämätöntä keskinäistä valvontaa ja julkisyhteisön valvontaa; ilmaisee huolensa siitä, että monet hallitukset ja talousmahdit pyrkivät tarkoituksellisesti vaientamaan rikkomuksia paljastavat toimittajat; korostaa, että perusteettomalla puuttumisella ja painostuksella, pelolla ja itesensuurilla on lamaannuttava vaikutus journalistisen ilmaisunvapauden harjoittamiseen;
32. pitää valitettavana toimittajien turvallisuuteen liittyviä huolestuttavia suuntauksia monissa jäsenvaltioissa; toteaa, että Euroopan neuvoston foorumi journalismin suojelun ja toimittajien turvallisuuden edistämiseksi on vuodesta 2015 lähtien kirjannut yli 1 600 uhkailmoitusta; pitää valitettavana toimittajien pelottelua vaalikampanjoiden aikana, kuten tapahtui äskettäin Slovakian vaalien yhteydessä; pitää valitettavana, ettei Malta ole kyennyt parantamaan toimittajien työolosuhteita Daphne Caruana Galizian murhan jälkeen eikä panemaan vaikuttavalla tavalla täytäntöön kaikkia julkisesta tutkinnasta 29. heinäkuuta 2021 annetun raportin suosituksia; kehottaa Slovakian valtionhallinnon virkamiehiä pidättymään yksityishenkilöihin kohdistuvista sanallisista hyökkäyksistä; korostaa, että julkisilla virkamiehillä ja hallituksen virkamiehillä on velvollisuus palvella kaikkia kansalaisia, erityisesti maassa, jossa on aiemmin tehty viharikoksia ja murhattu toimittaja;

33. on huolestunut SLAPP-kanteiden jatkuvasta esiintymisestä koko Euroopan unionissa; kehottaa jäsenvaltioita panemaan täytäntöön komission suosituksen (EU) 2022/758⁴¹ ja hyväksymään kotimaisia SLAPP-kanteiden vastaisia toimenpiteitä julkista osallistumista harjoittavien toimittajien ja ihmisoikeuksien puolustajien suojelemiseksi ilmeisen perusteettomilta tai aiheettomilta kanteilta; huomauttaa, että tämä voidaan toteuttaa luopumalla vankeusrangaistuksista kunnianloukkaustapauksissa, poistamalla kunnianloukkauksen rangaistavuus ja suosimalla sen sijaan riita-asioiden oikeudenkäyntejä tai hallinnollisia menettelyjä; on tyytyväinen siihen, että EU:n lainsäätäjät ovat päässeet poliittiseen yhteisymmärrykseen SLAPP-kanteiden vastaisesta direktiivistä⁴²; kehottaa komissiota tutkimaan mahdollisuutta ehdottaa lisää lainsäädäntöä, joka kattaisi kaikki SLAPP-tapaukset, myös kansalliset tapaukset; pitää valitettavana, että useiden kansainvälisten organisaatioiden esiin tuomasta huolestumisesta huolimatta Maltan ehdottamia SLAPP-kanteiden vastaisia säännöksiä ei pidetä riittävinä toimittajien työn suojaamiseksi⁴³; kehottaa jälleen eräitä maltalaisia poliitikkoja, muun muassa maan entistä pääministeriä, perumaan Daphne Caruana Galizian perillisten perimät kunnianloukkauskanteet, jotka ovat yhä vireillä vuosia hänen murhansa jälkeen;
34. kehottaa Kreikan hallitusta puuttumaan vakaviin haasteisiin, jotka lehdistön ja tiedotusvälineiden vapautta seuraava, valvova ja niitä koskeviin rikkomuksiin reagoiva liittoutuma Media Freedom Rapid Response (MFRR) havaitsi, ja toteaa, että nämä haasteet liittyivät erityisesti mielivaltaiseen valvontaan, toimittajiin kohdistuviin rikoksiin tai niiden rankaisemattomuuteen, SLAPP-kanteisiin sekä tiedotusvälineiden riippumattomuuteen ja moniarvoisuuteen⁴⁴; panee erittäin huolestuneena merkille, että Ranskan viranomaiset pidättivät äskettäin toimittajan ilmeisesti tämän lähteiden paljastamiseksi ja että De Correspondent -lehdelle työskentelevää alankomaalaista toimittajaa salakuunneltiin laittomasti;
35. tuomitsee jyrkästi sen, ettei Giorgos Karaivazin murhan tutkinnassa ole saatu aikaan ratkaisevaa läpimurtoa; toteaa, että kaksi tappajaksi väitettyä henkilöä pidätettiin yli kaksi vuotta murhan jälkeen sellaisten todisteiden perusteella, jotka vaikuttavat olleen koko ajan poliisin käytettävissä; katsoo, että murhan varsinaista toimeksiantajaa ei vielä ole saatu selville; toteaa, että Daphne Caruana Galizian ja Ján Kuciakin tavoin Karaivaz tutki korruptiota ja rikollisuutta ja että hänellä saattoi olla vihollisia korkeissa asemissa, poliittiset piirit mukaan luettuna; huomauttaa, että Daphne Caruana Galizian murhan toimeksiantajaksi epäiltyä henkilöä ei edelleenkään ole tuomittu ja että viranomaiset eivät ole puuttuneet asianmukaisesti hänen tutkimiinsa korruptio- ja rikostapauksiin;
36. tuomitsee toimittajien laittoman valvonnan erityisesti vakoiluohjelmien avulla; on tyrmistynyt siitä, että komissio on kieltäytynyt panemasta täytäntöön kaikkia

⁴¹ Komission suositus (EU) 2022/758, annettu 27. huhtikuuta 2022, julkista osallistumista harjoittavien toimittajien ja ihmisoikeuksien puolustajien suojelemisesta ilmeisen perusteettomilta tai aiheettomilta kanteilta ("strategiset häirintätarkoituksessa nostetut kanteet"), EUVL L 138, 17.5.2022, s. 30.

⁴² Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkista osallistumista harjoittavien henkilöiden suojelemisesta ilmeisen perusteettomilta tai aiheettomilta kanteilta ("strategiset häirintätarkoituksessa nostetut kanteet") (COM(2022)0177).

⁴³ Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu, kirje Maltan edustajainhuoneen puheenjohtajalle, 26. syyskuuta 2023.

⁴⁴ Kansainvälinen lehdistöinstituutti, Murdered, surveilled and sued: decisive action needed to protect journalists and salvage press freedom in Greece, 27. syyskuuta 2023.

Pegasus-ohjelmaa käsittelevän tutkintavaliokunnan suosituksia, ja pitää tätä laiminlyöntinä; toistaa komissiolle esittämänsä kehotuksen arvioida, täyttyvätkö suosituksessa Kyprokselle, Kreikalle, Unkarille, Puolalle ja Espanjalle esitetyt erityisehdot, joiden noudattamisen määräaika oli 30. marraskuuta 2023; huomauttaa, ettei oikeus ole toteutunut yhdessäkään niistä lukuisista tapauksista, joissa vakoiluohjelmia on käytetty väärin toimittajia, aktivisteja, juristeja ja muita poliittisia kohteita vastaan; toteaaakin, että komission oletuksen vastaisesti monet kansalliset viranomaiset eivät halua eivätkä kykene puuttumaan asiaan, jolloin uhrit jäävät ilman tehokkaita oikeussuojakeinoja eikä demokratian suojele toteudu; on erittäin huolestunut siitä, että vakoiluohjelmien väärinkäytön rankaisemattomuus vaikuttaa lamaannuttavasti toimittajiin ja heidän lähteisiinsä; korostaa, että kansallisten hallitusten laitton vakoiluohjelmien käyttö vaikuttaa suoraan ja välillisesti päätöksentekoprosessin eheyteen ja siten heikentää demokratiaa Euroopan unionissa ja että tässä yhteydessä korostuu, että valvontateollisuuden avoimuutta ja oikeudellista vastuuvollisuutta on lisättävä kiireellisesti;

37. palauttaa mieliin, että vakoiluohjelmien kauppaa ja käyttöä on säänneltävä tiukasti, että vakoiluohjelmien käytön jäsenvaltioissa on oltava oikeasuhteista eikä se saa olla mielivaltaista ja että valvonta on sallittava vain tiukasti ennalta määritellyissä olosuhteissa; katsoo, että tehokkaat ennakkomekanismit oikeudellisen valvonnan varmistamiseksi ovat ratkaisevan tärkeitä yksilön vapauksien suojelemisen kannalta; toteaa jälleen, että yksilön oikeuksia ei saa vaarantaa sallimalla rajoittamattomat mahdollisuudet tarkkailutoimintaan; korostaa, että oikeuslaitoksen kyky suorittaa merkityksellistä ja vaikuttavaa jälkikäteisvalvontaa kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä syistä toteutettavaa tarkkailutoimintaa koskevien pyyntöjen yhteydessä on myös tärkeä, jotta voidaan varmistaa, että hallitusten suhteeton vakoiluohjelmien käyttö voidaan kyseenalaistaa;
38. korostaa, että vakoiluohjelmien laittoman käytön vaikutus on paljon selvempi jäsenvaltioissa, joissa viranomaiset, joiden tehtävänä olisi yleensä huolehtia tutkinnasta, tarjota kohteena oleville henkilöille oikeussuojakeinoja ja varmistaa vastuuvollisuus, ovat valtion valvonnassa ja joissa oikeusvaltio on kriisissä ja oikeuslaitoksen riippumattomuus on vaarassa niin, ettei kansallisiin viranomaisiin voi luottaa; kehottaa siksi komissiota ottamaan oikeusvaltiokertomuksessa käyttöön erityisen maakohtaisen seurannan ja suositukset, jotka koskevat jäsenvaltioiden laitonta vakoiluohjelmien käyttöä, ja arvioimaan valtiollisten instituutioiden valmiuksia tarjota kohteena oleville henkilöille oikeussuojakeinoja;

Avoimuus ja tiedon saatavuus

39. pitää valitettavana, että monissa jäsenvaltioissa kansalaisilla, toimittajilla ja parlamentin jäsenillä on toistuvia vaikeuksia hankkia tietoa ja saada pääsy asiakirjoihin; korostaa, että viranomaiset jarruttavat liian usein tarkoituksellisesti pääsyä tietoon ja asiakirjoihin esimerkiksi viivästyttämällä päätöksiä suhteettomasti tai myöntämällä vain nimellisen pääsyn siten, että tiedot annetaan saataville vain osittain; toteaa, että komission mukaan jotkin jäsenvaltiot, kuten Tšekki, Liettua ja Slovakia, ovat tehneet aloitteita tiedon saatavuuden säätelymiseksi paremmin ja toiset jäsenvaltiot, kuten Saksa, Espanja, Kroatia, Luxemburg ja Unkari, työstävät asiaa koskevia parannuksia; panee kuitenkin merkille, että jotkin jäsenvaltiot, kuten Malta, Itävalta ja Suomi, eivät vielääkään ota

huolenaiheita kaikilta osin huomioon; kehottaa jälleen Maltan hallitusta peruuttamaan valituksensa, jotka koskevat The Shift Newsin esittämiä tiedonvälityksen vapauteen liittyviä pyyntöjä;

40. kehottaa EU:n toimielimiä näyttämään hyvää esimerkkiä tietojen ja asiakirjojen saatavuuden osalta; panee tältä osin merkille Euroopan oikeusasiamiehen äskettäisen erityiskertomuksen, joka koskee komission asiakirjoihin tutustumista koskevien pyyntöjen käsittelyyn käyttämää aikaa ja joka annettiin asiaa koskevan strategisen tutkimuksen jälkeen, ja toteaa, että tutkimuksessaan oikeusasiamies havaitsi hallinnollisen epäkohdan, sillä komissiolla oli järjestelmällisiä ja merkittäviä viivästyksiä uudistettujen pyyntöjen käsittelyssä⁴⁵; kehottaa komissiota ratkaisemaan tämän toistuvan ongelman lopullisesti;
41. kannustaa jäsenvaltioita sääntelemään edunvalvontaa esimerkiksi ottamalla käyttöön pakollisia kansallisia avoimuusrekistereitä, jotka koskevat kaikkia poliitikkoja sekä valtionhallinnon, viranomaisten ja virastojen jäseniä ja virkamiehiä; kehottaa poliitikkoja, valtionhallinnon virkamiehiä sekä viranomaisten ja virastojen virkamiehiä julkistamaan luettelon kaikista kokouksistaan;

Oikeusvaltioperiaatteen taloudellinen ulottuvuus

42. kehottaa vahvistamaan oikeusvaltioperiaatetta sisämarkkinoilla; painottaa, että luotettavat ja vakaat oikeusvaltiorakenteet ovat keskeisiä tukipilareita investointien ja kaupan kannalta, jotka ovat välttämättömiä kilpailukyvyyn ja siten hyvinvointijärjestelmän ja Euroopan unionin työmarkkinoiden valmiuksien kannalta; pitää valitettavana jäsenvaltioiden tällä alalla toteuttamia unionin oikeuden vastaisia toimenpiteitä, kuten tiettyjä protektionistisia toimenpiteitä;
43. vaatii oikeusvaltioperiaatteen taloudellisen ulottuvuuden seurannan tehostamista; kehottaa komissiota ottamaan taloudellisen ulottuvuuden paremmin huomioon ja kiinnittämään siihen erityishuomiota oikeusvaltiokertomuksessa laajentamalla kertomuksen alaa;
44. toteaa jälleen tuomitsevansa raportoidut järjestelmälliset syrjivät, läpinäkymättömät ja epäoikeudenmukaiset käytännöt yrityksiä vastaan tietyillä aloilla Unkarissa sekä EU:n varojen käytön hallituksen poliittisten liittolaisten rikastuttamiseen EU:n kilpailua ja julkisia hankintoja koskevien sääntöjen vastaisesti; on erittäin huolestunut yritysten omistuksen kasvavasta keskittymisestä oligarkeille, joilla on siteitä nykyiseen hallitukseen ja jotka ovat julkisesti ilmaisseet aikomuksensa ostaa keskeisillä aloilla toimivia yrityksiä, ja on erittäin huolestunut myös näiden yritysten kilpailijoiden maalittamisesta;
45. muistuttaa, että perussopimusten soveltamisalalla kaikenlainen syrjintä kansalaisuuden perusteella on kielletty perusoikeuskirjan nojalla ja että sijoittautumisvapaus, palvelujen tarjoamisen vapaus ja pääoman vapaa liikkuvuus ovat keskeisen tärkeitä sisämarkkinoilla; painottaa, että yhdenvertaista kohtelua koskevilla säännöillä kielletään

---

⁴⁵ Euroopan oikeusasiamies, Euroopan oikeusasiamiehen erityiskertomus strategisesta tutkimuksesta, joka koski aikaa, jonka komissio käyttää asiakirjoihin tutustumista koskevien pyyntöjen käsittelyyn (OI/2/2022/OAM), 18. syyskuuta 2023.

kansalaisuuteen tai yhtiön tapauksessa sen kotipaikkaan perustuva avoin ja peitelty syrjintä; tähdentää, että kilpailua ja julkisia hankintoja koskevien sääntöjen asianmukainen täytäntöönpano on myös unkarilaisten yritysten edun mukaista;

46. kehottaa jäsenvaltioita osoittamaan kansainväliselle yhteisölle sitoutumisensa oikeusvaltioperiaatteeseen ja panemaan täytäntöön kaikki hyväksytyt EU:n rajoittavat toimenpiteet täsmällisesti ja johdonmukaisesti sekä estämään niiden kiertämisen; kehottaa komissiota seuraamaan tätä tiiviisti;

Kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet

47. toteaa, että kansalaisyhteiskunnalla ja sen terveillä toimintamahdollisuuksilla on ratkaiseva merkitys oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämisessä ja suojelemisessa, ja toistaa esittämänsä kehotuksen varata kertomuksessa oma luku kansalaisyhteiskunnan tilalle jäsenvaltioissa; panee merkille komission havainnon, että Malta, Irlanti, Bulgaria, Liettua ja Saksa ovat ilmoittaneet pyrkimyksistä tai käynnistäneet sellaisia kansalaisyhteiskunnan toimintapuitteiden parantamiseksi ja että kansalaisyhteiskuntaan kohdistuu erityisiä haasteita Kyproksessa, Kreikassa, Espanjassa, Italiassa ja Ranskassa sekä jatkuvia autoritaarisia ja vakavia järjestelmällisiä rajoituksia Unkarissa ja Puolassa; kehottaa kaikkia jäsenvaltioita hyväksymään kansalaisjärjestöt merkittävinä demokraattisen toiminnan sidosryhminä ja luomaan kansalaisyhteiskunnalle mahdollistavan ympäristön;
48. kehottaa komissiota investoimaan edelleen tähän tarkoitukseen varatun rahoituksen avulla kansalaisjärjestöjen valmiuksien kehittämiseen, jotta ne voivat seurata jäsenvaltioiden oikeusvaltiotilannetta ja raportoida siitä esimerkiksi kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman kautta, ja varmistamaan tähän prosessiin osallistuvien kansalaisjärjestöjen riittävän suojelun; on huolestunut siitä, että rahoituksen puolueellinen jakautuminen joissakin maissa vaikuttaa kansalaisjärjestöihin, jotka pyrkivät edistämään haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien oikeuksia tai toimivat yleisemmin sellaisten päämäärien puolesta, joita hallitukset eivät tue; kannustaa arvioimaan näitä kysymyksiä perusteellisesti kaikissa kertomuksen kattamissa maissa ja korostaa, että näiden kysymysten ratkaisemiseksi tarvitaan maakohtaisia suosituksia; kehottaa komissiota harkitsemaan EU:n varojen suoraa hallinnointia, jotta voidaan varmistaa, että tukikelpoiset edunsaajat, kuten kansalaisjärjestöt, yritykset ja paikallisviranomaiset, saavat niille tarkoitetun EU:n rahoituksen;
49. panee tyytyväisenä merkille komission ehdotuksen direktiiviksi eurooppalaisista rajat ylittävistä yhdistyksistä (COM(2023)0516) ja sitoutuu asettamaan sen hyväksymisen etusijalle; kehottaa komissiota lisäksi laatimaan strategian, jossa vahvistetaan kansalaisjärjestöjen suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset kaikissa jäsenvaltioissa, jotta voidaan edistää poliittista ja sääntely-ympäristöä, jossa ei esiinny uhkia eikä hyökkäyksiä, sekä tarjota järjestöille kestävä ja syrjimätön pääsy resursseihin ja samalla tukea ja kannustaa niiden osallistumista kansalaisvuoropuheluun ja päätöksentekoon;
50. on erittäin huolestunut Slovakian hallituksen ilmoittamista suunnitelmista hyväksyä lainsäädäntöä, joka heikentäisi kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia muun

muassa rajoittamalla kansalaisjärjestöjen työtä ja leimaamalla ulkomaista rahoitusta saavia järjestöjä;

51. pitää valitettavana, että viime vuosina ihmisoikeuksien puolustajien tilanne EU:ssa on edelleen heikentynyt; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ihmisoikeuksien puolustajat voivat työskennellä esteettömästi ja turvallisesti;

Poliisin oikeutettu voimankäyttö oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti sekä sananvapaus ja rauhanomainen kokoontumisvapaus

52. korostaa, että lainvalvonnalla on keskeinen tehtävä suojehtaessa oikeusvaltioperiaatetta, luotaessa ihmisille turvallinen ympäristö ja annettaessa heille mahdollisuus nauttia perusoikeuksistaan; pitää valitettavana, että komission vuoden 2023 oikeusvaltiokertomuksen mukaan monissa jäsenvaltioissa, kuten Belgiassa, Kyproksessa, Portugalissa ja Slovakiassa, lainvalvontaviranomaisilla ei ole riittäviä resursseja hoitaa tehokkaasti tehtäviään, kuten korruption torjuntaa; kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan poliisille ja muille lainvalvontaviranomaisille riittävän rahoituksen, koulutuksen ja henkilöresurssit;
53. korostaa, että etuoikeutta voimankäyttöön on käsiteltävä äärimmäisen varovaisesti, ja korostaa, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että poliisi käyttää voimaa vain, kun se on ehdottoman välttämätöntä, ja vain siinä määrin, kuin on tarpeen oikeutetun tavoitteen saavuttamiseksi; muistuttaa, että poliisin on tehtävänsä suorittaessaan noudatettava puolueettomuuden ja syrjimättömyyden periaatteita; kehottaa jäsenvaltioita tutkimaan perusteellisesti kaikki lainvalvontaviranomaisten liialliseen voimankäyttöön tai syrjivään kohteluun liittyvät tapaukset ja varmistamaan järjestelmälliset takeet tällaisia väärinkäytöksiä vastaan;
54. kehottaa jäsenvaltioita ottamaan tässä yhteydessä huomioon Euroopan neuvoston poliisin eettisen perussäännön; katsoo, että poliiseja olisi koulutettava käyttämään yleisen järjestyksen ylläpitämisessä vaihtoehtoisia käytäntöjä, jotka eivät vaaranna mielenosoittajien tai pidätettyjen henkeä; kehottaa jäsenvaltioita ottamaan käyttöön YK:n normeihin, suosituksiin ja ohjaaviin periaatteisiin perustuvia unionin laajuisia suuntaviivoja lainvalvontahenkilöstön käyttämien aseiden avoimesta, riippumattomasta ja johdonmukaisesta valinta-, testaus- ja kokeilumenettelystä; toteaa, että tällaisen arvioinnin avulla olisi määritettävä kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön ja -normien noudattaminen ennen valintaa ja käyttöönottoa; kehottaa jäsenvaltioita keräämään tietoa kaikista tapauksista, joihin liittyy voimankäyttöä, jotta voidaan koota todisteita voiman käytöstä, väärinkäytöstä, odottamattomista seurauksista, vammoista ja kuolemantapauksista sekä niiden syistä; on huolestunut lainvalvontaviranomaisten liiallisesta voimankäytöstä kaikkialla EU:ssa; korostaa, että Ranskan poliisivoimat ovat raskaammin aseistetut kuin useimmat poliisivoimat muualla EU:ssa; on huolestunut siitä, että Ranskan lainvalvontaviranomaiset myös pidättävät mielivaltaisesti mielenosoittajia, mikä loukkaa oikeutta vapauteen, sillä suurin osa pidätetyistä vapautetaan muutaman tunnin päästä ilman syytteitä;
55. on erittäin huolestunut siitä, että kaikkialla EU:ssa raportoidaan edelleen monista mielenosoittajiin kohdistuvaa kohtuutonta voimankäyttöä koskevista tilanteista, myös

mielenosoittajien pahoinpitelyistä; panee merkille, että joidenkin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaiset käyttävät mielenosoittajajoukkojen valvontaan tai hajottamiseen enenevässä määrin vähemmän vahingoittavia aseita, mikä on myös johtanut siihen, että viime vuosina huomattava määrä ihmisiä on loukkaantunut vakavasti ja edellyttää siksi selkeitä ohjeita niiden käytöstä;

56. on siinä käsityksessä, että monissa paikoissa eri puolilla EU:ta sanan- ja kokoontumisvapautta käytetään huolestuttavissa olosuhteissa; korostaa, että rauhanomaista kokoontumista koskevan oikeuden rajoittaminen ei periaatteessa voi perustua viestiin, jonka mielenosoituksen osanottajat haluavat välittää, sillä oikeus rauhanomaiseen kokoontumiseen liittyy läheisesti sananvapauteen, lukuun ottamatta kokoontumisia, joiden tarkoituksena on yllyttää väkivaltaan; vaatii, että kokoontumisia koskevissa laeissa ja käytännöissä olisi aina noudatettava kokoontumisvapautta ja mielenosoitusten valvontaa koskevia kansainvälisiä ihmisoikeusnormeja, mukaan lukien poliiseille annettava perusteellinen ihmisoikeuksiin liittyvä koulutus; kehottaa jäsenvaltioita olemaan hyväksymättä lakeja tai käytäntöjä, jotka rajoittavat ennaltaehkäisevästi oikeutta rauhanomaiseen kokoontumiseen tai joilla kriminalisoitaisiin mielenosoittajat etukäteen ilman oikeudellista valvontaa;
57. ilmaisee huolensa monista tapauksista, joissa poliisin yksiköt ovat monissa eri jäsenvaltioissa käyttäneet liiallista voimaa vähemmistöryhmiä, kuten romaneja, vastaan; kehottaa jäsenvaltioiden viranomaisia tutkimaan täysimääräisesti ja riippumattomasti kaikki tällaiset tapaukset; on erittäin huolestunut siitä, että kolmen vuoden aikana kolme nuorta romanian on saanut surmansa Kreikassa eikä tapauksia ei ole tutkittu perusteellisesti;

Tasa-arvo, syrjimättömyys ja moniarvoisuus

58. toteaa, että demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen taantuminen ja vähemmistöjen oikeuksien heikentäminen kulkevat usein käsi kädessä, ja korostaa jälleen tarvetta ottaa kokonaisvaltainen lähestymistapa demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien seurantaan tulevissa kertomuksissa; pitää valitettavana, ettei EU:ssa ole saavutettu edistystä vähemmistöjen suojelussa; tuomitsee vähemmistöryhmiin kohdistuvan vihapuheen, myös hallinnon tai poliittisten virkamiesten taholta;
59. korostaa, että on torjuttava kaikenlaista syrjintää, vihapuhetta ja viharikoksia, jotka kohdistuvat erityisesti vähemmistöryhmiin ja kansallisiin, etnisiin, kielellisiin ja uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluviin henkilöihin; kehottaa komissiota sisällyttämään seuraavaan kertomukseen erityisen tätä asiaa koskevan pilarin, jossa kartoitetaan muukalaisvihan, rasismien, antisemitismien, islamofobian, romanivastaisuuden, hltiq-fobian, vihapuheen ja syrjinnän kaikkia muotoja kaikissa jäsenvaltioissa;
60. on huolestunut antisemitismien viimeaikaisesta lisääntymisestä, mukaan lukien väkivallanteot, pelottelu ja vihan symbolit julkisissa tiloissa;
61. on huolestunut myös islamofobian tasosta EU:ssa, myös mustamaalauskampanjoista ja disinformaatiosta;

62. ilmaisee pettymyksensä siihen, että komissio on hidaskuuttumaan perusoikeuksia koskevien lakien ja oikeuskäytännön noudattamatta jättämiseen jäsenvaltioissa; pyytää, että komissio perussopimusten valvojana täyttäisi velvollisuutensa EU:n ihmisoikeuslainsäädännön täytäntöönpanon valvonnassa eikä luottaisi siihen, että kansalaiset itse vievät asioita tuomioistuimeen varmistaakseen EU:n oikeuden soveltamisen; suosittelee, että noudattamatta jättämistä koskevilla tapauksilla komissio erityisesti ryhtyisi toimiin, jos SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdan ja oikeusvaltiota koskevan ehdollisuusasetuksen mukaisia unionin tuomioistuimen tuomioita ei ole pantu täytäntöön;
63. kehottaa EU:n jäsenvaltioita tekemään hltiq+-henkilöiden oikeuksien suojelusta todellisen ja monialaisen painopisteen kaikilla politiikanaloilla; kehottaa komissiota varmistamaan kaikin käytettävissä olevin keinoin, että hltiq+-henkilöiden oikeuksia kunnioitetaan kaikkialla EU:ssa, mukaan lukien rikkomusmenettelyjen käyttö jäsenvaltioita vastaan; kehottaa jäsenvaltioita ottamaan huomioon Euroopan neuvoston syrjimättömyyttä, monimuotoisuutta ja osallisuutta käsittelevän ohjauskomitean 12 suositusta hltiq+-henkilöihin kohdistuvien viharikosten ehkäisemiseksi sekä Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission suositukset⁴⁶; panee merkille Romanian äskettäisen lakiluonnoksen, jonka tavoitteena on noudattaa unionin tuomioistuimen vuonna 2018 asiassa Coman antamaa ratkaisua⁴⁷, sekä kritiikin, jonka mukaan ratkaisu pannaan lakiluonnoksessa täytäntöön vain hyvin kapealla tavalla eikä se ei takaa samaa sukupuolta olevien parien yhtäläisiä oikeuksia⁴⁸; kehottaa kaikkia muita jäsenvaltioita, joissa samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteita ei tunnusteta oikeudellisesti, kuten Bulgariaa, Liettuaa, Puolaa, Romaniaia ja Slovakiaa, varmistamaan, että tästä oikeudesta säädetään lainsäädännössä;
64. pitää erittäin valitettavana, että sukupuolen juridinen tunnustaminen siviilisäädyn muuttamisen perusteella ei ole mahdollista monissa jäsenvaltioissa; pitää valitettavana, että Bulgarian hallitus ei ole ollut halukas eikä ole pyrkinyt laatimaan uskottavaa toimintasuunnitelmaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiassa Y.T. vastaan Bulgaria 9. heinäkuuta 2020 antaman tuomion täytäntöönpanemiseksi; muistuttaa lisäksi, että Bulgaria ei edelleenkään ole pannut täytäntöön unionin tuomioistuimen tuomiota Sara-vauvaa koskevassa asiassa (C-490/20);
65. kehottaa sisällyttämään seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin, sukupuolen ilmaisun ja sukupuolitettujen kehon piirteet syrjinnän perusteina EU:n syrjinnän vastaiseen lainsäädäntökehykseen tulkiten seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen perusteita laajasti sekä perussopimuksissa vahvistetun naisten ja miesten tasa-arvon periaatteen perusteella; toteaa, että näin varmistetaan oikeusvarmuus ja unionin kaikkien kansalaisten suojelun kattavuus ja että lainsäätäjät ovat jo sopineet tästä tulkinnasta ehdotuksessa direktiiviksi tasa-arvoelimiä koskevista normeista naisten

⁴⁶ Euroopan neuvosto, syrjimättömyyttä, monimuotoisuutta ja osallisuutta käsittelevä ohjauskomitea, Thematic review of the implementation of Recommendation CM/Rec(2010)5, 14. syyskuuta 2023; Euroopan neuvosto, Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio, ECRI General Policy Recommendation No. 17 on preventing and combating intolerance and discrimination against LGBTI persons, 28. syyskuuta 2023.

⁴⁷ Unionin tuomioistuimen tuomio 5. kesäkuuta 2018, SEUT 267 artiklaan perustuva ennakkoratkaisupyyntö, jonka Curtea Constituțională (perustuslakituomioistuin, Romania) on esittänyt, ECLI:EU:C:2018:385.

⁴⁸ Euractiv, Romanian LGBTQ+ community wants equal rights, not special conditions, 22. syyskuuta 2023.

ja miesten yhdenvertaiseen kohteluun ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin työssä ja ammatissa liittyvissä asioissa (COM(2022)0688);

66. kehottaa kieltämään niin kutsutut eheytyshoidot Euroopassa; kehottaa kieltämään sukuelinten silpomisen, joka vahingoittaa myös intersukupuolisia henkilöitä (intersukupuolisten henkilöiden sukuelinten silpominen); kehottaa kieltämään pakkoabortit ja pakkosteriloinnit, jotka ovat yksi sukupuolistuneen väkivallan muoto ja vahingoittavat erityisesti vammaisia henkilöitä; korostaa, että on tärkeää kunnioittaa itsemääräämisoikeutta ja autonomiaa sekä edistää hlbtqi+-henkilöiden fyysisistä terveyttä ja mielenterveyttä; korostaa, että parlamentin kannassa ehdotukseen direktiiviksi naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumisesta (COM(2022)0105) sisällytetään naisten ja intersukupuolisten henkilöiden sukuelinten silpominen sekä pakkosterilisaatio EU-rikosten luetteloon;
67. toteaa jälleen kerran, että naisten oikeudet ovat ihmisoikeuksia ja että mikään ei oikeuta polkemaan naisten oikeuksia ja itsemääräämisoikeutta; tuomitsee erityisesti naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin kohdistuvan hyökkäyksen, joka on meneillään useissa jäsenvaltioissa; katsoo, että oikeus turvalliseen ja lailliseen aborttiin olisi kirjattava perusoikeuskirjaan;
68. korostaa, että sukupuolistunut väkivalta sekä verkossa että verkon ulkopuolella on erityisen vakava rikos ja unionissa laajalle levinnyt perusoikeuksien ja -vapauksien loukkaus, johon on puututtava yhteisin perustein aiempaa tehokkaammin ja päättäväisemmin; painottaa, että sukupuolistunut väkivalta on seurausta yhteiskunnallisesta ja systeemisestä rakenteellisesta sukupuolten eriarvoisuudesta, jolla on rajatylittävä ulottuvuus; viittaa erityisesti kasvaviin sukupuolten tasa-arvoa, hlbtqi+-henkilöiden oikeuksia ja feminismiä vastustaviin liikkeisiin, jotka ovat hyvin organisoituja ja ylikansallisia; katsoo lisäksi, että sukupuolistuneen verkkoväkivallan rajatylittävä ulottuvuus ja sukupuolistuneen väkivallan suuret yksilökohtaiset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset kaikissa jäsenvaltioissa ovat osoitus tarpeesta torjua sukupuolistuneen väkivallan moninaisia ulottuvuuksia unionin yhteisin perustein;
69. korostaa, että epäonnistuminen naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ja muiden sukupuolistuneen väkivallan muotojen torjunnassa yhteisin perustein johtuu myös siitä, että vähimmäissääntöjä rikosten ja seuraamusten määrittelemiseksi ei ole; toteaa, että tähän sisältyvät sukupuolistuneen väkivallan yhteinen määritelmä, vähimmäissääntöt keskeisistä kysymyksistä, kuten ehkäisystä, liian vähäisestä ilmoittamisesta, uhrien suojelusta, tuesta ja korvauksista sekä syytteiden nostamisesta rikoksentekejiä vastaan; korostaa, että jäsenvaltioiden lähestymistavat ja sitoutuneisuuden aste sukupuolistuneen väkivallan ehkäisemisessä ja torjunnassa vaihtelevat huomattavasti, joten yhteisiin perusteisiin pohjautuva toimintamalli edistäisi myös lainvalvontaa rajatylittävässä operaatioissa;
70. katsoo, että vaikka kansalliset vaalilait eivät kuulu unionin toimivaltaan, kaikkien vaaleilla valittujen elinten Euroopan unionissa olisi edustettava äänestäjien moninaisia mielipiteitä; ilmaisee syvän huolensa tietyistä eri puolilla unionia käytössä olevista vaalijärjestelmistä, joissa tukahdutetaan moniarvoisuus esimerkiksi ottamalla käyttöön

korkea äänikynnys valituksi tulemisen edellytyksenä; kannustaa tekemään kansallisia vaaliuudistuksia tapauksissa, joissa suuri osa väestöstä jää vaille edustusta;

71. pitää erittäin valitettavana lukuisia merellä tapahtuneita pakolaisten ja muuttajien kuolemantapauksia ja toteaa, että he ovat usein ihmiskaupan uhreja ja heitä on usein kohdeltu epäinhimillisesti ja halventavasti ottamatta lainkaan huomioon heidän turvallisuuttaan tai perusoikeuksiaan; muistuttaa jäsenvaltioita niiden kansainvälisen merioikeuden mukaisesta velvollisuudesta antaa apua hätään joutuneille ihmisille ja kehottaa perustamaan kattavan EU:n etsintä- ja pelastusoperaation, jonka toteuttavat jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset ja Frontex; panee merkille Frontexin ja sen perusoikeusvastaavan sekä EU:n turvapaikkaviraston tekemän työn; korostaa, että tarvitaan tehokasta EU:n turvapaikkajärjestelmää, jossa kunnioitetaan ihmisoikeuksia; panee merkille uuden turvapaikka- ja muuttoliikesopimuksen osalta saavutetun edistymisen ja toteaa, että sen ansiosta sopimus voidaan hyväksyä ennen tämän vaalikauden päättymistä;

Laaja-alaisia havaintoja demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien tilasta EU:ssa

72. ilmaisee edellä sanotun valossa syvän huolensa siitä, että demokratia, oikeusvaltio ja perusoikeudet EU:ssa ovat murenemassa; korostaa, että vaikka komission oikeusvaltiokertomuksessa kuvattu tilanne paljastaa monia huolestuttavia kehityskulkuja, tilanne näyttää vielä huolestuttavammalta, kun otetaan huomioon muita riippumattomia raportteja ja lähteitä; painottaa, että näiden arvojen rapautuminen jäsenvaltioissa heikentää EU:n toimielimiä ja koko EU:n tilannetta ja saattaa ne huonoon valoon, vaikka joissakin jäsenvaltioissa näitä arvoja suojellaan ja edistetään esimerkillisesti;
73. korostaa, että tämä tilanne ei ole pelkästään abstrakti lopputulos vaan vaikuttaa EU:n kansalaisten ja yritysten jokapäiväiseen elämään, kun he kokevat esimerkiksi, että oikeuslaitos toimii tehottomasti tai se ei ole riippumaton, korruptio rehottaa eikä mahdollisuutta tutustua riippumattomaan ja laadukkaaseen journalismiin ole; tähdentää tämän heikentävän luottamusta oikeusvaltioperiaatteeseen perustuvaan demokraattiseen järjestelmään; katsoo, että on elintärkeää palauttaa EU:n arvojen kunnioitus kaikissa jäsenvaltioissa, jotta estetään yhteiskuntiemme ja unionin hajoaminen; kehottaa komissiota, neuvostoa ja Eurooppa-neuvostoa tunnustamaan täysin, että demokratia, oikeusvaltioperiaate ja perusoikeudet eivät ole vain kansallisia asioita vaan suoraan Euroopan unionille ja sen toimielimille kuuluvia asioita;
74. kehottaa jäsenvaltioita noudattamaan kaikilta osin SEU-sopimuksen 2 artiklassa vahvistettuja, unionin perustana olevia arvoja; kehottaa tässä yhteydessä jäsenvaltioita kunnioittamaan laillisuutta ja oikeusvarmuutta, estämään vallan väärinkäytön ja varmistamaan yhdenvertaisuuden lain edessä, syrjimättömyyden, oikeussuojan saatavuuden, vallanjaon periaatteen, oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja ihmisoikeuksien suojelun, koska nämä ovat keskeisiä periaatteita jokaisen terveellä pohjalla olevan demokratian keskinäisen valvonnan järjestelmien moitteettoman toiminnan kannalta; kehottaa komissiota analysoimaan riippumattomasti näiden periaatteiden noudattamista kaikissa jäsenvaltioissa;

Unionin oikeuden täytäntöönpanon valvonta

75. toteaa, että kaiken EU:n oikeuden asianmukainen täytäntöönpanon valvonta on oikeusvaltioperiaatteen pohjaavan unionin perustavanlaatuinen edellytys; tuomitsee useiden jäsenvaltioiden toisinaan avoimen ja häpeilemättömän unionin oikeuden noudattamatta jättämisen eri aloilla, joita ovat muun muassa oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan, korruption torjuntaa koskevat lait, turvapaikka-asiat, pakotteiden täytäntöönpano ja ihmisoikeuslainsäädäntö; painottaa, että tämän seurauksena EU:sta on vaarassa tulla alue, jolla jotkin jäsenvaltiot tuntevat olevansa tasa-arvoisempia kuin toiset ja kansalaisten EU-oikeuksia ja -vapauksia ei suojata yhtäläisesti;
76. muistuttaa komissiota siitä, että se on ennen kaikkea perussopimusten valvoja; painottaa, että kertomuksen julkaiseminen ei riitä vahvistamaan oikeusvaltioperiaatteen pohjaavaa unioniamme vaan että kertomuksen olisi johdettava konkreettisiin täytäntöönpanon valvontatoimiin varsinkin silloin, kun suosituksia ei noudateta kokonaan;
77. pitää erittäin valitettavana, ettei komissio toteuta tehokkaampia toimia unionin oikeuden täytäntöönpanon valvomiseksi; kehottaakin komissiota lisäämään uusien rikkomusmenettelyjen määrää ja viemään nykyisiä rikkomusmenettelyjä eteenpäin rohkeammin ja kiireellisemmin; kehottaa komissiota turvautumaan järjestelmällisesti nopeutettuihin menettelyihin ja välitoimia koskeviin hakemuksiin unionin tuomioistuimissa; pyytää, ettei komissiota käytä jäsenvaltioiden kanssa käytävää ”vuoropuhelua” tai EU Pilot-menettelyä ennalta määrittelemättömänä keinona, jolla voidaan välttää aloittamasta varsinaisia rikkomusmenettelyjä; kehottaa komissiota tarkistamaan EU:n toimivan lainsäädännön täytäntöönpanosta vuonna 2022 antamassaan tiedonannossa kuvattua toimintatapaansa olla käyttämättä rikkomusmenettelyjä yksilön oikeussuojan antamiseksi, koska tämän toimintatavan johdosta kansalaisilta eri puolilla EU:ta viedään vakavalla tavalla oikeuksia, erityisesti kun heidän omat hallituksensa kieltäytyvät noudattamasta unionin oikeutta tai unionin tuomioistuimen tuomioita, myös siksi, että useimmat tällaiset tapaukset eivät ole pelkästään yksittäisiä, vaan niissä on kyse strategisista ja perustavanlaatuisista kysymyksistä;
78. toteaa, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden puutteellinen täytäntöönpano on jatkuva ongelma, ja panee merkille Euroopan neuvoston ministerikomitean päätökset; panee tyytyväisenä merkille, että oikeusvaltiokertomukseen on vuoden 2022 kertomuksesta lähtien sisällytetty järjestelmällisiä indikaattoreita, jotka kertovat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen merkittävien tuomioiden täytäntöönpanosta; kehottaa kuitenkin komissiota luomaan tulostaulun, jossa seurataan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen jokaisen demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksiin liittyvän tuomion täytäntöönpanoa, ja sisällyttämään sen kokonaisuudessaan oikeusvaltiota koskevaan vuosikertomukseen; kehottaa jäsenvaltioita panemaan täytäntöönpanoa odottavat tuomiot viipymättä täytäntöön ja kehottaa komissiota arvioimaan seuraukset unionin oikeuden noudattamiselle ja käynnistämään tarvittaessa rikkomusmenettelyn;

Oikeusvaltiokertomus välineenä

79. suhtautuu myönteisesti oikeusvaltiokertomukseen unionin oikeusvaltiovälineistön keskeisenä kulmakivenä ja antaa komissiolle tunnustusta huolelliseen tutkimukseen perustuvasta ja hyvin laaditusta kertomuksesta; muistuttaa, että oikeusvaltiota koskeva vuosikertomus otettiin käyttöön vastauksena parlamentin vuonna 2016 antamaan valiokunta-aloitteiseen lainsäädäntömietintöön⁴⁹;
80. toteaa, että oikeusvaltiokertomuksesta on tullut vertailukohde, jota unionin toimielimet käyttävät työssään oikeusvaltiokysymysten parissa EU:ssa ja tietyissä jäsenvaltioissa; panee merkille, että komissio on vuosien mittaan sitoutunut lisäämään kertomuksen merkityksellisyyttä muun muassa sisällyttämällä edelliseen painokseen maakohtaisia suosituksia ja arvioimalla niiden noudattamista tässä kertomuksessa;
81. antaa tunnustusta siitä, että komission oikeusvaltiokertomuksesta on tullut kattavampi sen jälkeen, kun se otettiin käyttöön vuonna 2020; pitää kuitenkin valitettavana, että olennaisia osia parlamentin vuoden 2016 päätöslauselmasta ei ole vielä pantu täytäntöön ja että komissio ei ole käsitellyt kaikilta osin parlamentin aiemmissä päätöslauselmissaan esittämiä suosituksia; kehottaa komissiota ryhtymään toimiin puuttuakseen tähän; pitää erityisen valitettavana, että vuoden 2023 kertomusta ei laajennettu merkittävästi uuden kattavan pilarin lisäämisellä; kehottaa sisällyttämään vuosikertomukseen siitä puuttuvat Venetsian komission vuonna 2016 oikeusvaltion arviointiperusteista julkaiseman luettelon tärkeät osatekijät, kuten vallan väärinkäytön estämisen, yhdenvertaisuuden lain edessä ja syrjimättömyyden; toistaa kantansa, että kertomuksen olisi katettava kaikki SEU-sopimuksen 2 artiklassa vahvistetut arvot, sillä niitä ei pidä tarkastella erillisinä; kehottaa komissiota laajentamaan kertomusta ensi vuonna;
82. on huolissaan siitä, että pyrkiessään tosiallisuuteen ja tasapuolisuuteen komissio on toisinaan liian diplomaattinen ja ympärilyövä kuvaillessaan jäsenvaltioissa oikeusvaltioperiaatteeseen liittyviä ongelmia; pitää valitettavana, että kaunisteleva kielenkäyttö ja päätelmien ja suositusten lukumäärän pitäminen keinotekoisesti yhtä suurina jäsenvaltiota kohti peittävät jäsenvaltioiden välillä olevat hyvinkin todelliset erot; suosittaa jälleen tekemään eron järjestelmätason rikkomusten ja yksittäisten rikkomusten välillä, jotta vältetään riskiltä, että kaikkein vakavimpia ihmisoikeusperiaatteen loukkauksia vähäteltäisiin; kehottaa komissiota tekemään selväksi, että jos SEU-sopimuksen 2 artiklan mukaisia arvoja loukataan järjestelmällisesti, tahallisesti ja vakavasti tietyn ajanjakson ajan, jäsenvaltiot eivät enää välttämättä täytä kaikkia demokratian kriteereitä; katsoo, että suositusten noudattamisen arvioinnin olisi oltava tarkempaa ja enemmän laadullisuutta painottavaa ja että siinä ei pitäisi tukeutua pelkkiin lainsäädäntömuutoksiin vaan myös todelliseen ja riippumattomaan näyttöön suositusten viemisestä käytäntöön; toteaa jälleen, että on tarpeen vahvistaa aikataulu, tavoitteet ja konkreettiset toimet suositusten täytäntöönpanolle ja täsmentää mahdolliset seuraukset siltä varalta, että vaatimuksia ei noudateta; toteaa, että maakohtaisten lukujen tiivistelmien ja itse lukujen seikkaperäisen sisällön välillä on joskus huomattavia eroja, ja ehdottaa asiaan puuttumista toimituksellisin keinoin;

---

⁴⁹ EUVL C 215, 19.6.2018, s. 162.

83. tähdentää, että monet näistä haasteista voitaisiin ratkaista ottamalla kertomuksen laadintaan mukaan riippumattomista asiantuntijoista koostuva paneeli, sillä he olisivat vähemmän sidottuja diplomaattisiin seikkoihin; kehottaa komissiota harkitsemaan uudelleen kantaansa asiaan ja tarkastelemaan kaikkia mahdollisuuksia ottaa tulevien oikeusvaltiokertomusten laadintaan mukaan riippumattomia asiantuntijoita; kehottaa jälleen komissiota pyytämään perusoikeusvirastoa antamaan metodologista neuvontaa ja tekemään vertailevaa tutkimusta, jotta vuotuisen kertomuksen avainaloista saadaan yksityiskohtaisempia, kun otetaan huomioon perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen väliset luontaiset yhteydet;
84. panee merkille, että komissio pyrkii järjestämään monenlaisia kuulemisia ja keräämään erilaisia tietoja kussakin jäsenvaltiossa, myös kansallisilta viranomaisilta ja kansalaisjärjestöiltä; kehottaa komissiota lisäämään tätä entisestään ja tekemään virtuaalisten vierailujen sijaan jäsenvaltioihin mahdollisimman paljon vierailuja paikan päälle, koska niiden kautta saataisiin kattavampi ja paremmin asiayhteyteen sidottu kuva paikallisesta tilanteesta; muistuttaa erityisesti, että on tärkeää kuulla oikeusalan ammattilaisia, esimerkiksi asianajajien ja tuomarien yhdistysten kautta;
85. toteaa, että monissa jäsenvaltioissa notaarien tehtävänä on hoitaa toiminnallisesti tuomioistuintehtäviä; katsoo, että notaarien osuutta oikeusvaltionormeihin olisi käsiteltävä tulevien vuosien oikeusvaltiokertomusten maakohtaisissa luvuissa, joita asia koskee;
86. suhtautuu myönteisesti komission päätökseen laajentaa tulevien oikeusvaltiokertomusten maantieteellisesti kattamaa alaa ehdokasmaihin parlamentin aiempien kehotusten mukaisesti⁵⁰;
87. katsoo, että kertomuksen kattaman alan, rehellisyyden ja täytäntöönpanon valvonnan seurausten jatkuva ja kunnianhimoinen laajentaminen on paras tapa varmistaa, että se pysyy merkityksellisenä ja vaikuttavana;
88. kehottaa komissiota investoimaan enemmän unionin arvoja ja sovellettavia välineitä, kuten vuosikertomusta, koskevan tietoisuuden lisäämiseen erityisesti maissa, joihin liittyy vakavia huolenaiheita;
89. painottaa, että oikeusvaltiota koskeva vuosikertomus ei ole itsetarkoitus, sillä tilanteen tarkkailu ei riitä, vaan siitä pitäisi seurata täsmällisiä täytäntöönpanon valvontatoimia todettujen puutteiden korjaamiseksi; kehottaa siksi komissiota varmistamaan, että oikeusvaltiokertomus on todellakin osa koko prosessia oikeusvaltiomekanismin puitteissa, ja varmistamaan, että koko sen käytössä olevaa oikeusvaltiovälineistöä, mukaan lukien SEU-sopimuksen 7 artikla, käytetään kattavasti tapauksissa, joissa oikeusvaltiokertomuksessa havaitaan tietyissä jäsenvaltioissa vuosi toisensa jälkeen jatkuvia rikkomuksia;

---

⁵⁰ EUVL C 341, 27.9.2023, s. 2.

Toimielinten välinen yhteistyö ja toimielinten väliset menettelyt oikeusvaltioperiaatteen alalla

90. panee merkille neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelun arvioinnin ja neuvoston kannan, jonka mukaan se harkitsee tässä yhteydessä mahdollista lähempää toimielinten välistä yhteistyötä; kehottaa neuvostoa tekemään oikeusvaltiovuoropuhelustaan osallistavampaa kutsumalla istuntoihinsa muita toimielimiä ja sidosryhmiä, erityisesti Euroopan neuvoston elimiä, kuten Venetsian komission ja ihmisoikeusvaltuutetun, sekä Euroopan parlamentin edustajia;
91. pitää valitettavana, että komissio ja neuvosto ovat toistaiseksi torjuneet parlamentin tarjouksen tehdä toimielinten välinen sopimus demokratiasta, oikeusvaltioperiaatteesta ja perusoikeuksista; vahvistaa halukkuutensa jatkaa keskusteluja kyseisestä sopimuksesta;
92. kehottaa muita toimielimiä sillä välin ainakin tarkastelemaan lähempää yhteistyötä ehdotetun toimielinten välisen demokratia-, oikeusvaltio- ja perusoikeuspilotin yhteydessä, sillä se auttaisi rakentamaan luottamusta toimielinten välillä käytännön keinoin, erityisesti jakamalla valvonta-, vuoropuhelu- ja kokouskäytäntöjä;
93. pyytää komission ja neuvoston vastahakoisuuden vuoksi puhemiehistöä järjestämään julkisen hankintamenettelyn riippumattomista asiantuntijoista koostuvan tilapäisen paneelin perustamiseksi parlamentin alaisuuteen aiemmissä päätöslauselmissaan antamansa sitoumuksen mukaisesti, jotta parlamentti saa neuvontaa SEU-sopimuksen 2 artiklassa tarkoitettujen arvojen noudattamisesta eri jäsenvaltioissa ja jotta voidaan osoittaa esimerkin avulla, miten tällainen paneeli voisi toimia käytännössä;
94. tuomitsee sen, ettei käynnissä olevissa SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisissa menettelyissä ole edistytty lainkaan; kehottaa neuvostoa käsittelemään kaikkia uusia tapahtumia, jotka vaikuttavat oikeusvaltioon, demokratiaan ja perusoikeuksiin; toistaa neuvostolle esittämänsä kehotuksen antaa suosituksia tämän menettelyn yhteydessä ja korostaa, että tällaisten toimien viivästyminen edelleen merkitsisi sitä, että neuvosto itse rikkoisi oikeusvaltioperiaatetta; vaatii kunnioittamaan parlamentin roolia ja toimivaltaa;
95. kehottaa komissiota sisällyttämään demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevat ehdot kaikkiin talousarviovälineisiin ja -menettelyihin, valvomaan ehtoja tarkasti ja suojaamaan niitä; toistaa vakavan huolensa komission päätöksestä, jonka mukaan perusoikeuskirjaa koskeva horisontaalinen mahdollistava edellytys oli täytetty oikeuslaitoksen riippumattomuuden osalta, minkä ansiosta Unkarin viranomaiset voivat esittää korvauspyyntöjä jopa 10,2 miljardin euron arvosta, vaikka viimeaikaisten uudistusten jälkeenkään Unkari ei noudata perusoikeuskirjassa vahvistettua oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevaa normia; kehottaa komissiota ja neuvostoa tarvittaessa soveltamaan oikeusvaltiota koskevaa ehdollisuusasetusta edelleen viivytyksettä ja olemaan purkamatta Unkarin tapauksessa hyväksytyjä toimenpiteitä, kunnes kaikki edellytykset on todella täytetty; kehottaa komissiota todentamaan tarkasti, että ehtona varojen maksamiselle olevat oikeusvaltioperiaatetta koskevat välitavoitteet eri jäsenvaltioiden elpymis- ja palautumissuunnitelmissa on saavutettu, kun jäsenvaltiot esittävät maksupyyntöjä; kehottaa komissiota antamaan ensisijaisen vastuun näiden

ehtojen soveltamisesta oikeusvaltioperiaatetta koskevista kysymyksistä vastaaville komission jäsenille;

o

o o

96. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, jäsenvaltioiden hallituksille ja komissiolle.

PERUSTELUT

Unionin perustana olevia arvoja – demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia – ei saa pitää itsestäänselvyytenä. Ne ovat vapauden, turvallisuuden ja vaurauden ehdoton edellytys. Sen vuoksi niitä on puolustettava joka päivä.

On nähtävissä, että näihin arvoihin kohdistuu unionissa yhä enemmän painetta. Joissakin jäsenvaltioissa kansalaiset eivät voi enää luottaa oikeuslaitoksen riippumattomuuteen, vapaisiin ja oikeudenmukaisiin vaaleihin eivätkä oikeuksiensa suojeluun. Toisissa jäsenvaltioissa hallitukset ovat samansuuntaisella tiellä ja heikentävät hitaasti mutta varmasti toimielinten keskinäistä valvontaa. Riippumattomat toimittajat ja vähemmistöt kärsivät aina ensimmäisinä.

Toimet on aloitettava tilanteen riippumattomasta ja kattavasta seurannasta. Parlamentin ehdotettua vuonna 2016 demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia koskevaa sopimusta komissio julkaisi vuonna 2020 ensimmäisen vuotuisen oikeusvaltiokertomuksensa. Parlamentti on tyytyväinen komission seurantatyöhön. Se katsoo kuitenkin myös, ettei komissio anna tilanteesta kattavaa ja todenmukaista kuvaa. Riippumattomat kansalaisjärjestöt, tutkijat, valvontaa harjoittavat tahot ja toimittajat katsovat usein, että tilanne paikan päällä poikkeaa huomattavasti komission liian diplomaattisesta esityksestä.

Tässä Euroopan parlamentin mietinnössä on tarkoitus käsitellä monenlaisia huolenaiheita, ja siinä tarkastellaan myös jäsenvaltioiden erityisiä tilanteita. Se on toisinaan kiusallista, mutta se on tehtävä, jotta voimme puuttua ongelmiin avoimesti. Se on myös välttämätöntä, jotta voimme käydä merkityksellistä vuoropuhelua muiden EU:n toimielinten sekä jäsenvaltioiden hallitusten ja parlamenttien kanssa. Voimme oppia toinen toisiltamme. EU on onneksi yhä paikka, jossa monet kansalaiset ja viranomaiset huolehtivat demokratiasta, oikeusvaltiosta ja perusoikeuksista. Meidän on käytävä avointa keskustelua ja noustava institutionaalisista poteroistamme.

Seuraavana vaiheena on oltava täytäntöönpanon valvonta. Tämän kertomuksen havainnoilla on oltava seurauksia. Sitä varten käytettävissä on oltava kaikki vaihtoehdot: rikkomusmenettelyt, rahoituksen ehdollisuus ja SEU-sopimuksen 7 artiklan mukaiset menettelyt. Valitettavasti EU:n lainsäädännön soveltaminen ei ole koskaan ollut näin puutteellista, joten sitä on tehostettava kiireellisesti ja merkittävästi. Tässä mietinnössä kehoitetaan komissiota tehostamaan toimintaansa ja toimimaan täysimääräisesti roolissaan perussopimusten valvojana. Ilman sitä EU:sta tulee laeista piittaamaton vyöhyke, jolla toiset ovat tasa-arvoisempia kuin toiset. Se olisi oikeusvaltioperiaatteeseen perustuvan unionin loppu.

**LIITE: YHTEISÖT TAI HENKILÖT,
JOILTA ESITTELIJÄ ON SAANUT TIETOJA**

Esittelijä ilmoittaa yksinomaisella vastuullaan, ettei hän ole saanut tietoja miltsään yhteisöltä tai henkilöltä, joka olisi mainittava tässä liitteessä työjärjestyksen liitteessä I olevan 8 artiklan mukaisesti.

29.11.2023

OIKEUDELLISTEN ASIOIDEN VALIOKUNNAN LAUSUNTO

kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnalle

komission vuoden 2023 oikeusvaltiota koskevasta vuosikertomuksesta
(2023/2113(INI))

Valmistelija (*): Adrián Vázquez Lázara

(*) Valiokuntien yhteistyömenettely – työjärjestyksen 57 artikla

EHDOTUKSET

Oikeudellisten asioiden valiokunta pyytää asiasta vastaavaa kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokuntaa sisällyttämään seuraavat ehdotukset päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

Yleistä

1. muistuttaa, että unionin oikeudellinen rakenne nojautuu siihen perustavanlaatuisen lähtökohtaan, että kukin jäsenvaltio jakaa kaikkien muiden jäsenvaltioiden kanssa tietyt unionin perustana olevat yhteiset arvot, kuten Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa täsmennetään¹; muistuttaa lisäksi, että oikeusvaltioperiaate, sellaisena kuin se on vahvistettu EU:n primaarioikeudessa ja määritelty tarkemmin Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, liittyy läheisesti demokratiaan ja perusoikeuksiin; palauttaa mieliin, että oikeusvaltioperiaate ja sääntöihin perustuva kansainvälinen järjestys ovat avainasemassa, jotta voidaan torjua autoritaaristen hallintojen leviämistä ja kansainvälisen oikeuden rikkomista, ja ne auttavat lujittamaan demokraattisia rakenteita ja suojelemaan ihmisoikeuksia; painottaa, että vallanjakoon ja vallan tasapainoon perustuvan oikeusvaltioperiaatteen taantuminen missä tahansa jäsenvaltiossa vaikuttaa merkittävästi yhteiseen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueeseen sekä keskinäiseen luottamukseen ja vastavuoroiseen tunnustamiseen unionin oikeuden johtavina periaatteina tällä alueella²;
2. suhtautuu myönteisesti komission neljänteen oikeusvaltiota koskevaan vuosikertomukseen (jäljempänä ’vuosikertomus’) ja pitää oikeusvaltioperiaatteen säännöllistä uudelleentarkastelua keskeisenä seurantavälineenä; painottaa tässä yhteydessä, että komission on tärkeää tehdä arvionsa selkeiden ja puolueettomien kriteerien pohjalta, jotta vältytään syytöksiltä jäsenvaltioiden epätasa-arvoisesta kohtelusta tai pelkästään valikoitujen tietojen käyttämisestä; suhtautuu tässä suhteessa

¹ Katso Euroopan unionin tuomioistuimen (täysistunto) 18. joulukuuta 2014 antama lausunto 2/13, ECLI:EU:C:2014:2454, 168 kohta.

² Sama kuin edellä, 191 kohta.

myönteisesti komission lähestymistapaan, jossa se ottaa vastaan jäsenvaltioiden panoksen ja siten edistää yhteistä vuoropuhelua; suhtautuu myönteisesti uuteen luokitukseen, jonka komissio on käyttöön ottanut aiempien suositusten osalta tapahtuneen edistymisen mittaamisessa ja jossa on neljä kategoriaa: a) ei edistymistä, b) jonkin verran edistymistä c) merkittävää edistymistä ja d) kaikilta osin noudatettu; huomauttaa jäsenvaltioiden tilastotietojen keräämiseen liittyvät ongelmat huomioon ottaen Euroopan neuvoston työkalujen, kuten oikeuslaitoksen toimivuutta tarkastelevan Euroopan neuvoston pysyvän komitean (CEPEJ) kertomusten³, hyödyllisyydestä erilaisten syöttötietojen yhdenmukaistamisessa niin pitkälti kuin mahdollista;

Oikeusasiat

3. panee merkille oikeusjärjestelmille oikeusvaltiota koskevassa raportoinnissa annetun suuren merkityksen etenkin tuomarien ja tuomarien nimitysten, ylennysten, erottamisen ja päätösten laillisuuden, riippumattomuuden ja puolueettomuuden osalta; panee merkille, ettei ole olemassa EU:n yhteistä järjestelmää tuomarien nimittämiseen; muistuttaa kuitenkin, että kaikkien jäsenvaltioiden on noudatettava Euroopan neuvoston⁴ ja unionin tuomioistuimen⁵ vähimmäisvaatimuksia; painottaa tässä yhteydessä sitä, miten tärkeitä ovat riippumattomat tuomarineuvostot, joiden on koostuttava enimmäkseen tuomarien keskuudestaan valitsemista tuomareista ja joille on annettu huomattavaa vaikutusvaltaa tuomarien valintaan, ylenemiseen ja kurinpitomenettelyihin; pitää erittäin valitettavana, etteivät kaikki jäsenvaltiot ole tässä suhteessa täysin täyttäneet velvoitteitaan; pitää valitettavana tämän tuhoisaa vaikutusta niiden oikeusjärjestelmien riippumattomuuteen ja lahjomattomuuteen;
4. panee merkille, että vuonna 2022 annetuista tärkeisiin uudistuksiin liittyvistä suosituksista lähes kahdesta kolmasosasta on toteutettu ainakin joitakin jatkotoimia; on kuitenkin huolissaan sellaisten ongelmien määrästä, jotka on havaittu aiemmissa oikeusvaltiota koskevissa vuosikertomuksissa ja joihin ei ole puututtu; kehottaa komissiota seuraamaan edelleen huolellisesti jäsenvaltioiden oikeudellisia kehyksiä arvioidakseen, ovatko ne edellä mainittujen suositusten mukaisia, ja pyytää lisäksi komissiota vaatimaan jatkossa painokkaammin näiden tärkeiden uudistusten toteuttamista tapauksissa, joissa jäsenvaltioiden järjestelmät eivät täytä asetettuja vaatimuksia; kehottaa komissiota toteuttamaan lisätoimia, jotta se voi käsitellä kattavasti kaikkia suosituksia, jotka parlamentti on esittänyt aiemmissä päätöslauselmissaan;
5. panee tyytyväisenä merkille jatkuvan tuen, jota asiaankuuluville sidosryhmille annetaan asiaa koskevien ohjelmien, kuten kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman, kautta; pitää myönteisenä oikeusalan ohjelman kautta myönnettävää rahoitusta, jolla tuetaan oikeudellista yhteistyötä siviili- ja rikosoikeuden alalla ja

---

³ CEPEJ:n arviointisyklit.

⁴ Katsaus – ”Council of Europe standards on judicial independence”, Euroopan parlamentti, parlamentin tutkimuspalvelujen pääosasto, 25. toukokuuta 2021.

⁵ Esimerkiksi unionin tuomioistuimen tuomio (suuri jaosto) 27.2.2018 asiassa C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses vastaan Tribunal de Contas, ECLI:EU:C:2018:117, tai unionin tuomioistuimen tuomio (suuri jaosto) 19.11.2019, A. K. vastaan Krajowa Rada Sądownictwa, yhdistetyt asiat C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982. Katso myös katsaus – ”European Court of Justice case law on judicial independence”, Euroopan parlamentti, parlamentin tutkimuspalvelujen pääosasto, 19. heinäkuuta 2021.

edistetään unionin oikeuden kehittämistä edelleen, mihin sisältyy demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien vahvistaminen;

6. kehottaa komissiota investoimaan enemmän unionin arvoja ja sovellettavia välineitä, kuten vuotuista kertomusta, koskevan tietoisuuden lisäämiseen erityisesti maissa, joihin liittyy vakavia huolenaiheita;
7. panee merkille, että viime vuosikertomuksessa monissa jäsenvaltioissa on nähtävissä jonkin verran edistymistä oikeuslaitoksen riippumattomuuden osalta; suhtautuu tässä suhteessa myönteisesti EU-varojen pidättämiseen tarvittaessa ehdollisuusjärjestelmän⁶ puitteissa, siten kuin Euroopan unionin tuomioistuin⁷ on vahvistanut, tai elpymis- ja palautumistukivälineen⁸ puitteissa; huomauttaa kuitenkin, että joissakin jäsenvaltioissa huolta aiheuttavat edelleen oikeuslaitoksen riippumattomuuden rikkomiset, kuten käynnissä olevat tuomareiden kurinpitomenettelyt heidän ratkaisujensa sisällön johdosta ja tuomarineuvostojen kokoonpanoon ja korkeimpien kansallisten tuomioistuinten kokoonpanoon liittyvät ongelmat laillisesti perustetun tuomioistuimen periaate huomioon ottaen;
8. muistuttaa, että kaikille oikeussuojan saatavuuden varmistava, tehokas ja oikeudenmukainen oikeuslaitos edellyttää oikeuselinten määrärahojen ja rahoituksen asianmukaisuutta; pitää valitettavana, että vuosikertomus paljastaa tässä suhteessa edelleen vakavia puutteita, jotka vaikuttaisivat hankaloittavan erityisesti korkean tason korruptiotapausten ratkaisemista; painottaa kuitenkin, että myös kansalaisilla on oltava käytettävissään riittävästi oikeusapua ja oikeussuojakeinoja; kehottaa komissiota tässä yhteydessä sisällyttämään seuraavaan oikeusvaltiota koskevaan vuosikertomukseen arviot unionin siviili- ja rikosasioissa annettavaa oikeusapua koskevasta säännöstöstä, kuten oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset 27. tammikuuta 2003 annetusta neuvoston direktiivistä 2002/8/EY⁹, sillä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että sen tulkintaan liittyy edelleen epäselvyyksiä;
9. muistuttaa, että riippumatta asemastaan kansallisessa vallan kolmijaossa myös syyttäjälaitoksen on oltava riippumaton aiheettomasta poliittisesta painostuksesta; toteaa, että joissakin jäsenvaltioissa on saavutettu jonkin verran edistystä; pitää kuitenkin valitettavana, että on edelleen olemassa järjestelmiä, joissa hallitus voi tehdä syyttäjiä sitovia päätöksiä erityistapauksissa, joissa toimikausi on sidottu poliittiseen prosessiin tai joissa ministerin ja valtakunnansyyttäjän tehtävät on yhdistetty, mikä

---

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU, Euratom) 2020/2092, annettu 16. joulukuuta 2020, yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi (EUVL L 433 I, 22.12.2020, s. 1).

⁷ Katso Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio (täysistunto) 16.2.2022, Unkari vastaan Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97, ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio (täysistunto) 16.2.2022, Puola vastaan Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto, C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98.

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/241, annettu 12. helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17).

⁹ EYVL L 26, 31.1.2003, s. 41, ja siihen tehty oikaisu (EUVL L 32, 7.2.2003, s. 15).

mahdollistaa asiattoman poliittisen vaikuttamisen ja aiheuttaa vastavuoroisen tunnustamisen ongelmia¹⁰;

10. korostaa erityisesti ”pyörövi-ilmion” ongelmallisuutta paitsi entisten ministereiden siirtyessä yksityiselle sektorille julkisen virkansa jälkeen myös tilanteissa, joissa yksityishenkilöt pääsevät merkittävään asemaan oikeuslaitoksessa tai syyttäjänvirastossa heti toimittuaan ministerinä tai kuuluttuaan johonkin poliittiseen puolueeseen;
11. kehottaa komissiota ottamaan kyseisenlaiset esimerkit asianmukaisesti huomioon tulevilla oikeusvaltioperiaatetta Euroopan unionissa käsittelevissä kertomuksissaan; kehottaa komissiota pyytämään painokkaasti jäsenvaltioita pidättäytymään tällaisista käytännöistä erityisesti panemalla täytäntöön säännöksiä, joilla torjutaan ennakoivasti sitä, että entiset ministerit ja korkea-arvoiset poliittiset vaikuttajat ottaisivat vastaan korkeimpien oikeuksien ja syyttäjänviraston johtotehtäviä, millä turvataan näiden keskeisten instituutioiden riippumattomuus ja lahjomattomuus;

Korruption torjunta

12. palauttaa mieliin, korruption torjunta on olennaisen tärkeää, jotta voidaan vaalia oikeusvaltioperiaatetta ja säilyttää kansalaisten luottamus julkisiin instituutioihin ja edistää sitä; palauttaa lisäksi mieliin, että korruption tehokas torjunta edellyttää lujaa oikeudellista ja hallinnollista korruptiontorjuntakehystä, joka perustuu lahjomattomuuteen, avoimuuteen ja vastuuvollisuuteen erityisesti julkisessa elämässä ja jossa korostetaan sidonnaisuuksia koskevien ilmoitusten antamista ja tarvittaessa väärinkäytösten paljastajien suojelua;
13. toteaa, että korruptio on uhka, joka voi tuhota demokratioita ja heikentää kansalaisten luottamusta instituutioihin ja jota on torjuttava kaikissa sen muodoissa; huomauttaa, että korruptio on yleisin keino, jonka kautta järjestäytynyt rikollisuus soluttautuu talouteen ja hallitsee sitä; pitää huolestuttavana, että viime vuosikertomuksen mukaan monissa jäsenvaltioissa ei ole edistytty lainkaan tai on edistytty vain hyvin hitaasti korruptiota ennalta ehkäisevien toimien suhteen; on erittäin huolissaan haluttomuudesta perustaa lobbarekistereitä, avoimuusrekistereitä ja kunnollisia viranhaltijoiden ja korkeiden virkamiesten varallisuusilmoituksia koskevia järjestelmiä sekä puuttuvasta poliittisesta tahdosta ottaa pyörövi-ilmiota koskevissa toimintaperiaateissa käyttöön tiukkoja sääntöjä; korostaa tässä yhteydessä, miten tärkeää on lainsäädäntömenettelyn avoimuus, johon liittyy laaja asiakirjajulkisuus ja säännöt, joilla varmistetaan julkishallinnon ja julkisen päätöksenteon mahdollisimman suuri avoimuus ja vastuuvollisuus, jotta voidaan ehkäistä korruptiota¹¹;
14. kehottaa tässä yhteydessä myös kaikkia EU:n toimielimiä noudattamaan mahdollisimman tiukkoja vaatimuksia korruption torjumiseksi ja toteaa, että tähän

---

¹⁰ Esimerkiksi eurooppalaisten syyttäjien konsultatiivisen neuvoston 17. joulukuuta 2014 antama lausunto nro 9, ”European norms and principles concerning prosecutors”.

¹¹ Katso tässä yhteydessä 3. toukokuuta 2023 annettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi korruption torjunnasta sekä neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS ja sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, tehdyn yleissopimuksen korvaamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 muuttamisesta (COM(2023)0234), 3 artikla.

liittyy muun muassa toimielinten välisen vaikuttavan eettisen elimen perustaminen, asiakirjojen saamisesta tutustuttaviksi annetun asetuksen (EY) N:o 1049/2001¹² täysimääräinen soveltaminen ja ehdollisuusperiaatteen täysimääräinen soveltaminen avoimuusrekisterin osalta; kehottaa jäsenvaltioita pyrkimään mahdollisimman pian pääsemään sopimukseen korruption torjuntaa koskevasta direktiiviehdotuksesta, jotta saadaan yhdenmukainen ja yhteinen kehys menettelysäännöille, eturistiriitojen ennaltaehkäisyä koskeville vaatimuksille ja menettelyjen avoimuuden takaamista koskeville säännöille;

15. panee merkille, että Euroopan unionin myöntämien varojen – NextGenerationEU-välineen varat mukaan lukien – määrällinen merkittävyys on viime vuosina huomattavasti kasvanut; toteaa, että tästä syystä on tullut erittäin tärkeäksi, että jäsenvaltioiden lainsäädännössä on säännöksiä, joiden tarkoituksena on ehkäistä kyseisten varojen väärinkäyttöä;
16. muistuttaa, että mikään ala ei ole turvassa korruption vaaralta ja että tämä koskee myös aloja, joilla hallinnoidaan merkittäviä julkisia varoja tai pääsyä kriittisiin infrastruktuureihin ja palveluihin, kuten terveydenhuolto tai rakennusala; painottaa, että järjestäytyneillä rikollisryhmillä on yhä tärkeämpi rooli näissä toimissa, kuten väärennösrikoksissa, piratismassa ja teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksissa, jotka ovat lisääntyneet voimakkaasti digitaalisessa ympäristössä; muistuttaa, että tällaiseen laittomaan toimintaan osallistuvat rikollisryhmät käyttävät usein voitot muun laittoman toiminnan rahoittamiseen;
17. kehottaa komissiota sisällyttämään tuleviin oikeusvaltiota koskeviin vuosikertomuksiinsa arvion jäsenvaltioiden julkisten varojen asianmukaisen hyödyntämisen valvontaa koskevan lainsäädännön kehityksestä viime vuosina sekä käytettävissä olevista oikeusmekanismeista, joilla julkisten varojen väärinkäyttöön voidaan puuttua;
18. palauttaa mieliin parlamentin vahvan tuen Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamiselle; toteaa, että EPPOlla on tärkeä rooli riippumattomana EU:n elimenä, joka tutkii unionin taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia sekä asettaa niiden tekijät syytteeseen ja tuomittaviksi; korostaa, että sen jälkeen, kun EPPO aloitti toimintansa 1. kesäkuuta 2021, se on rekisteröinyt yli 4 000 rikosilmoitusta osallistuvilta EU:n jäsenvaltioilta ja yksityisiltä osapuolilta ja käynnistänyt yli 929 tutkintaa (tiedot kesäkuulta 2022);
19. kehottaa komissiota lisäksi painokkaasti tapauksissa, joissa julkisten varojen suojatoimien tason on havaittu laskeneen, keskustelemaan viipymättä asianosaisten jäsenvaltion tai asianosaisten jäsenvaltioiden kanssa ja pyytämään niitä panemaan tilanteen korjaamiseksi tarvittavat toimet pikaisesti täytäntöön;

---

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001, annettu 30. toukokuuta 2001, Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi (EYVL L 145, 31.5.2001, s. 43).

Kansalaisyhteiskunta

20. palauttaa mieliin demokratian, tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden vahvistamisesta EU:ssa 11. marraskuuta 2021 antamansa päätöslauselman, jossa se kehotti komissiota ehdottamaan sekä ei-sitovien että sitovien säädösten pakettia, jotta voidaan puuttua strategisten häirintätarkoituksessa nostettujen kanteiden eli SLAPP-kanteiden yhä suurempaan määrään; panee tyytyväisenä merkille, että 27. huhtikuuta 2022 komissio antoi lainsäädäntöehdotuksen ja suosituksen jäsenvaltioille ja siten noudatti parlamentin asiaa koskevaa kehotusta; painottaa, että SLAPP-kanteet ovat erityinen häirinnän muoto, jota käytetään ensisijaisesti toimittajia vastaan ja jonka tavoitteena on estää heitä käsittelemästä yleistä etua koskevia asioita tai rangaista heitä tällaisten asioiden käsittelemisestä pakottamalla heidät käymään läpi pitkiä, raskaita ja kalliita oikeusjuttuja; kehottaa jäsenvaltioita pysymään ehdotettujen toimenpiteiden tavoitteiden tasolla ja tehostamaan toimiaan toimittajien turvallisuuden ja suojelun parantamiseksi;
21. panee erittäin huolestuneena merkille kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien yleisen kaventumisen eräissä jäsenvaltioissa ja katsoo tämän olevan vakava uhka oikeusvaltioperiaatteelle, demokratialle, perusoikeuksille ja muille EU:n arvoille; kehottaa komissiota seuraamaan kansalaisyhteiskunnan kohtaamia haasteita ja siihen kohdistettuja hyökkäyksiä osana vuotuista oikeusvaltioperiaatteen arviointi- ja raportointityötään ja sisällyttämään kertomukseensa päätelmiä ja kohdennettuja suosituksia; kehottaa tässä yhteydessä jälleen laatimaan erillisen luvun kansalaisyhteiskunnan tilasta jäsenvaltioissa;
22. korostaa, että unionin ja jäsenvaltioiden nykyinen oikeudellinen kehys ei riitä perustamaan ja kannattelemaan vahvaa yleiseurooppalaista kansalaisyhteiskuntaa, jonka olemassaolo on demokratian kannalta välttämätöntä; katsoo sen vuoksi, että EU:n rajatylittävien yhdistysten ja voittoa tavoittelemattomien järjestöjen säännöt tarjoavat ylimääräisen suojan kansalaisjärjestöille, joiden perustamiseen ja toimintaan kohdistuu kohtuuttomia esteitä¹³.

---

¹³ Katso asiaan liittyen parlamentin 17. helmikuuta 2022 antama päätöslauselma suosituksista komissiolle eurooppalaisten rajatylittävien yhdistysten ja voittoa tavoittelemattomien järjestöjen säännöistä (EUVL C 342, 6.9.2022, s. 225).

**LIITE: YHTEISÖT TAI HENKILÖT,
JOILTA VALMISTELIJA ON SAANUT TIETOJA**

Valmistelija ilmoittaa yksinomaisella vastuullaan, ettei hän ole saanut tietoja miltään yhteisöltä tai henkilöltä, joka olisi mainittava tässä liitteessä työjärjestyksen liitteessä I olevan 8 artiklan mukaisesti.

**TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ
LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA**

Hyväksytty (pvä)	29.11.2023
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 20 -: 2 0: 0
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Pascal Arimont, Ilana Cicurel, Geoffroy Didier, Ibán García Del Blanco, Virginie Joron, Pierre Karleskind, Sergey Lagodinsky, Gilles Lebreton, Karen Melchior, Sabrina Pignedoli, Jiří Pospíšil, Raffaele Stancanelli, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Marion Walsmann, Tiemo Wölken, Javier Zarzalejos
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Daniel Buda, Pascal Durand, Heidi Hautala
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (209 art. 7 kohta)	Sylvie Guillaume, Pedro Marques, Anne-Sophie Pelletier

**LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ
LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA**

20	+
NI	Sabrina Pignedoli
PPE	Pascal Arimont, Daniel Buda, Geoffroy Didier, Jiří Pospíšil, Axel Voss, Marion Walsmann, Javier Zarzalejos
Renew	Ilana Cicurel, Pierre Karleskind, Karen Melchior, Adrián Vázquez Lázara
S&D	Pascal Durand, Ibán García Del Blanco, Sylvie Guillaume, Pedro Marques, Tiemo Wölken
The Left	Anne-Sophie Pelletier
Verts/ALE	Heidi Hautala, Sergey Lagodinsky

2	-
ID	Virginie Joron, Gilles Lebreton

0	0

Symbolien selitys:

+ : puolesta

- : vastaan

0 : tyhjää

**TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ
ASIESTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA**

Hyväksytty (pvä)	23.1.2024
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 42 -: 10 0: 2
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Magdalena Adamowicz, Abir Al-Sahlani, Katarina Barley, Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Jorge Buxadé Villalba, Damien Carême, Patricia Chagnon, Lena Düpont, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Cornelia Ernst, Laura Ferrara, Nicolaus Fest, Maria Grapini, Sylvie Guillaume, Andrzej Halicki, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Patryk Jaki, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Alice Kuhnke, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Erik Marquardt, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Isabel Santos, Birgit Sippel, Vincenzo Sofo, Tineke Strik, Jana Toom, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Javier Zarzalejos
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Cyrus Engerer, José Gusmão, Beata Kempa, Leopoldo López Gil, Janina Ochojska, Anne-Sophie Pelletier, Bergur Løkke Rasmussen, Róza Thun und Hohenstein, Maria Walsh, Tomáš Zdechovský
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (209 art. 7 kohta)	Andrus Ansip, Hildegard Bentele, Maria da Graça Carvalho, Marisa Matias, Caroline Nagtegaal

**LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ
ASIESTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA**

42	+
NI	Laura Ferrara
PPE	Magdalena Adamowicz, Hildegard Bentele, Maria da Graça Carvalho, Lena Düpont, Andrzej Halicki, Jeroen Lenaers, Leopoldo López Gil, Janina Ochojska, Maria Walsh, Javier Zarzalejos
Renew	Abir Al-Sahlani, Andrus Ansip, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sophia in 't Veld, Moritz Körner, Caroline Nagtegaal, Maite Pagazaurtundúa, Bergur Løkke Rasmussen, Róza Thun und Hohenstein, Jana Toom
S&D	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Cyrus Engerer, Maria Grapini, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Isabel Santos, Birgit Sippel
The Left	Cornelia Ernst, José Gusmão, Marisa Matias, Anne-Sophie Pelletier
Verts/ALE	Patrick Breyer, Saskia Briemont, Damien Carême, Alice Kuhnke, Erik Marquardt, Tineke Strik

10	-
ECR	Patryk Jaki, Beata Kempa, Vincenzo Sofo
ID	Patricia Chagnon, Nicolaus Fest, Tom Vandendriessche
NI	Milan Uhrík
PPE	Elissavet Vozemberg-Vrionidi
S&D	Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez

2	0
ECR	Jorge Buxadé Villalba
PPE	Tomáš Zdechovský

Symbolien selitys:

+ : puolesta

- : vastaan

0 : tyhjää